

KÖZLÖNY,

hivatalos lap.

Megjelenik napokint egy — országgyűlés alatt több — nagy regli íven. Előfizetési díj a folyó évről hátra levő 6% havára helyben 7, vidéken 8 forint ezüst pénzben. — Előfizethető Budán, a kiadóhivatalban (vár, Fortuna-utca, Jácica-ház 132 sz. a' m. k. egyetem nyomdája mellett), Pesten Emich Gusztáv könyvkereskedésében és az ország minden kir. postahivatalánál. — A' szabott díjú hivatalos hírdetmények és csatolmányok után a' szokott beiktatási és felvételi díjak fizetnek. A' meg nem szabott díjuk hasábsoráért 5 p. kr. vétetik. Mellyekért eddig díj nem fizetett, ezután is díjmentesek maradnak. Magánhirdetések nem vétetnek fel.

3957
n. ó.

Ó cs. kir. fensége az ország nádora 's kir. helytartója távollétében utólagos jóváhagyás reménye alatt ezennel kinevezem:

A' nemzetőrségi országos tanácshoz igazgató főorvosul:
Sauer Ignác, országos főorvost alezredesi czímmel, díj nélkül.

Ugyanoda igazgató orvosi segédül:
Töltényi Károly 5-ik tüzérezred főorvost, főorvosi czímmel.

Hadbírókúl:

A' dunáninneni mozgó önkintes nemzetőr sereghez:
Ensel Kálmán közjogi 's hadfegyelmi ügyészt, hadnagy ranggal.

A' dunántuli mozgó önkintes nemzetőrsereghez:
Rácsay Sándor, közjogi, 's hadfegyelmi ügyészt, hadnagy ranggal.

A' tiszáninneni mozgó önkintes nemzetőrsereghez:
Remellay Gusztáv, közjogi 's hadfegyelmi ügyészt, hadnagy ranggal.

Abaújmegyében és a' Miskolcznál összehívandó tartalék sereghez őrnaggyul:

Gr. Károlyi Edét díj. nélkül.

Segédtisztül gr. Károlyi Ede mellé:

Tiszta Károlyt főhadnaggyul ranggal.

Pest, sept. 20. 1848.

Gr. Batthyány Lajos.

1848.

E. K. 40.

Károlyi István pesti potgártárs a' 13. és 14. honvédszázalokba beállott gránátosok serkentésére, közteki egyenlő elosztás végett 500 pft ajándékozván: e' nagyszerű adományozásáért a' haza nevében köszönetet mond
Pesten, sept. 21-én 1848.

Baldacci.

1848.

E. K. 37.

Egy névtelen asszonyosság Bárczay Jozefa által a' honvéd-sereg részére átadott 12 inget és 26 db pólját.

1848.

E. K. 38.

Zeyk Ferencz alsó Fehérmegyéből a' honvédek részére 10 font tépetet adott át.

1848.

E. K. 39.

Ritter Péterné született Németszeghy Roza egy köteg tépetet adott.
Pesten, 1848-diki szeptember 21-én.

Baldacci.

1848.

E. K. 36.

Az aug. 30-ik fehértemplomi esata alkalomával a' honvédi 9-ik zászlóaljubl elestek Repka József és Dobrovsky Mihály; veszedelmesen megsebesítettett Kruppa Ferencz-honvédek.
Pesten, 1848-diki sept. 21-én.

Baldacci.

E. K. 35.

Tudni való.

Az 1-ső 6 fontos lóvas ütéghez Visoly Ferencz, az 1-ső 6 fontos gyalog ütéghez pedig Vasas Antal baromrosoknak kineveztetnek.

Baldacci.

A' pénzügyminister részéről.

XLII. Folytatolagos jegyzéke azon ajánlatoknak és kölcsönöknek, mellyek a' budai álladalmi főpénztárba f. hó 12—15-ig tétettek.

Budán, kölcsönképen ezüstpénzben; Pestvárosa 10000 ft, Lovas István 500 ft, Melczér Gusztáv 200 ft, Veszter Mihály 100 ft, Zvicker Samu 100 ft, Putzák János 50 ft, Bayer Ágoston 50 ft, Leibiczváros közönsége 1000 ft, Cornides István 100 ft, Mudrony Samu 100 ft, Nendtvich Imre 100 ft, Schwarz János 50 ft, Schwarz Károly 50 ft, Stenczel Hugo 50 ft, Hunfalvy János 50 ft, Késmárki takarékpénztárnak tagjai 1000 ft, Bárány József 100 ft, Raicz Katalin 50 ft, Fúhrész Ferencz 50 ft, Engelmayer Antal 50 ft, Fuhrmann József 100 ft, Molnár Sándor 50 ft, Raisz Samu 200 ft, Pongrácz Johanna

100 ft, Mudrony József 100 ft, Nendtvich Zsuzsánna 50 ft. id. Prauner Gábor 100 ft, Boday Benjamin 300 ft, Skita Mihály 500 ft, Kitzberger Florián 50 ft, Babits József 100 ft, Orbán György 100 ft, Czithlpach László 100 ft, Heberger Ferencz 150 ft, Simon Mihály 100 ft, Molnár Lajos 100 ft, Fidler Dezső 100 ft, ugyanaz 30 ft, Konthi Józsa, Janka és Gusztai 100 ft, Szilágyi Mihály 100 ft, Mohácsék István 50 ft, Vészmás Károly 100 ft, selmezi kamara gróf iródájának tisztvise lő 100 ft, Scharf Ferdinand 500 ft, Szász Coburgóthai herceg Ferdinand 130,000 ft kamat nélkül 1848. december 15-ig, Csáky Jakab 20 ft 3 évre kamat nélkül, késmárki könyvkötő czéh 20 ft, Demiány Gyula 50 ft, Szopkó Károly 20 ft, Vildburg Móricz 50 ft, az utóbbi négy, egy évre kamat nélkül, Levezky Márton 10 ft, Nagy Albert 100 ft, mind a' kettő három évre kamat nélkül, Komáromváros zsidó közönsége 500 ft egy évre kamat nélkül. Varju Gyula 500 ft két évre kamat nélkül.

Ajándokul ezüstpénzben: ó-budai uradalom hivatalnokai 63 ft 47 $\frac{1}{2}$ kr.

Összesen adatott ajándokul 588,489 ft 57 kr, és kölcsönképen 750,409 ft 33 kr.

Budapesten, sept. 19. 1848.

XLIII. Folytatolagos jegyzéke azon ajándokoknak és kölcsönöknek, mellyek a' hazai kincstár felsegítésére a' budai főpénztárnál és a' pesti beváltó hivatalnál készpénzben és érczemekben f. hó 16 és 17-kén tétettek:

I. Budán ajándokul ezüstpénzben: Poszavec Zsigmond tanácsos 25 ft,

II. Pesten a) ajándokul ezüstpénzben: Kovács Sándorné 12 ft 6 krt, eladott nyaklánczért, Ostfy Sándorné 11 ft 1 krt eladott karpereczért, ugyan az 20 ft 6 krt eladott karpereczért, Koczár Dani 21 ft eladott hengeróráért, Fényi Józsefa szül. Szűkhelyi 250 ft eladott gyöngy és gyémánt szerekért, Posch Ágoston 3 ft 20 krt, Fekete Ferencz 43 krt, Körmeny József 27 ft 57 krt, Nácskovic Ágoston és Svastics Lajos 8 ft 3 krt, N.N. 1 ft 1 krt, Sággy N. 4 ft eladott puskáért, Nader N. 4 ft 53 krt, Mőzner N. 4 ft 7 krt, Palkovics N. 2 ft, Risz Ernest 3 ft, Bittó Károly 17 ft 14 krt; — érczemekben: Ranconet báró 45 ft 47 krt, Vékes Ferenczné 8 ft 48 krt, Hász József 2 ft 24 krt, Keresztúri János 3 ft 48 krt, Losz Caecilia 18 ft 24 krt, Beóthy Ödön 415 ft 3 krt, Blank Anna 2 ft 34 krt, Bernáth József és neje 68 ft 10 krt, Miskolczy Károly 80 ft 59 krt, Lippert Mihály 67 ft 5 krt, Hankovics Györgyné és Szárics Mária 52 ft 6 krt, Szárics Ida 51 ft 7 krt, Hankovics György 39 ft, id. Szilágyi György 19 ft 47 krt, Praemonstrati tanítók 126 ft, Kőrössy Sándor 7 ft 37 krt, Reviczky Frigyes 17 ft 30 krt, Sánta György 58 ft 28 krt, Kovács Frigyes 84 ft 37 krt, Kovács Nep. János 50 ft 37 krt, Mercz József 5 ft, gróf Haller Ferencz 92 ft 40 krt, Száry Mihály 2 ft 26 krt, Koroknay Sándor 2 ft 48 krt, özvegy Faliczky Jánosné és fia 39 ft 5 krt, Huzela Mátyás 2 ft, Klobusiczky Jánosné szül. Meskó Juliána 26 ft 24 krt, Szilágyi Lajos 's neje 60 ft, Szabó József 3 ft 15 krt, Klobusiczky Ignác 113 ft 40 krt, Szentiványi László 14 ft 42 krt, Szentiványi Franciska 11 ft 35 krt, Nagy Samu 55 ft 42 krt, Majláth Rudolf 54 ft 41 krt, gróf Frimont Béla 422 ft 20 krt, Eder Eduard 40 ft 11 krt, Srányi István 78 ft 58 krt, Fráter Mihály 19 ft 12 krt, Festő Schönbstein 4 ft 45 krt, Stauer Lajos 4 ft 5 krt, Gyórfy László 140 ft 43 krt, Neubauer János 14 ft 45 krt, Ráček János 23 ft 20 krt, Farkas István 7 ft 30 krt, özv. Weiterschütz Jánosné 19 ft 12 krt, Koszta Gergely 23 ft 2 krt, Driva András 3 ft 30 krt, Onody István 5 ft, Staroveczky Károly 56 ft 52 krt, Mitter Ferencz 4 ft 37 krt, félegyházi ref. ekklezsia 5 ft 30 krt, Verner László 88 ft 22 krt, Gross Frigyes 57 ft 36 krt, Onody Lajosné 5 ft 20 krt, Boczkó Anasztáz 53 ft 36 krt, Borszy Sándor 11 ft 30 krt, Makó József 4 ft 20 krt, Sternfeld Ábrahám 5 ft, Gedeon István 2 ft 22 krt, Bányai Mihály 6 ft 40 krt, biharujfalusi kerületi küldöttség 16 ft, özvegy Kraspér Sándorné és családja 38 ft 12 krt, Dobozy Mihály 61 ft, Beóthy Ödön 3 ft 47 krt, hozsupáli kerületi küldöttség 71 ft 45 krt, székellyhidi kerületi küldöttség 240 ft 46 krt, Szártori Károly 60 ft 11 krt.

b) Kölcsönképen érczemekben: Graezenstein Gusztáv 468 ft 18 krt, Hubényi József 102 ft, Hoffmann Ádám 176 ft, 24 krt, ugyan az 72 ft, Beóthy László 674 ft 46 krt, Sebők Ignác 95 ft 13 krt, Klobusiczky János 90 ft 25 krt, Hodossy Miklósné 69 ft 51 krt, Somogyi Dani 54 ft 41 krt, Püspöky Sándor 116 ft 40 krt, Somogyi Dani 59 ft 30 krt, Váradi izraeliták községe 1036 ft 12 krt, ugyan az 38 ft 37

krt, Tóth László 307 ft, Fazekas György 32 ft 53 krt, Gyöngyösi Imre 16 ft 33 krt, Szúnyog Bertalan 1795 ft, ugyan az 184 ft 2 krt, Csanády Sándor 158 ft 20 krt, Ember Mihály 43 ft 15 krt, Gross Gyula 109 ft 50 krt, Nagy Lajos 28 ft 18 krt, Bige Károly 50 ft 7 krt, Sichermann Samu 81 ft 31 krt, Püspöki ref. ekklezsia 88 ft 57 krt, Vertas János 169 ft, Sebes Ferencz 127 ft 45 krt, Bagossy József 75 ft 33 krt, Király Antal 37 ft 41 krt, ör. Futó Mihály 112 ft 40 krt, Futó József 30 ft 6 krt, Fodor Gergely 3 ft 30 krt, Futó Mihály és András 30 ft, Nagy Pál 2 ft 42 krt, Veinberger Jeremiás 28 ft 52 krt, Farkas Albert 15 ft 10 krt, Stein Antal 63 ft 20 krt, Csapó Ferencz 86 ft 20 krt, Jámbor Mihály 52 ft 16 krt, Marossy László 191 ft 20 krt, Dobozy Mihály 159 ft 50 krt, özv. Gázfy Antalné és fia 401 ft 40 krt, özv. Csanády Imréné 268 ft 5 krt, Bige Márton 141 ft 40 krt, Olasz Imre és neje Anna 407 ft 58 krt, Ercsey Lajos és neje 47 ft 54 krt, Kapitány Gáspár Andrásné 22 ft 49 krt, székellyhidi küldöttség által 388 ft 38 krt.

Összesen bejött ajándokul: 592,209 ft 21 kr, és kölcsönképen 759,224 ft 45 kr.

Budapesten, sept. 20-kán 1848.

Drávavidéki hírek f. 6. sept. 17-éről.

Bartson a' mult héten a' Dráva melléke ismét nemzetőrökkel, tul a' slavoniai részen pedig granicsárokkal el vala látva; most itt Bartson csak a' helybeli nemzetőrök őrzik a' révet, tul a' mint hallani megmintege 300 katona van, és Verőczéről azt hallani, hogy oda 500 katona érkezett, és meg többet várnak; magyar részen a' közlekedés még most is szabad, de a' slavoniai észre tegnap és ma már kocsit nem eresztének át, gyalog embert még úlevél mellett áteresztnek.

Nemzeti gyűlés.

Előleges közlés a' képviselőház sept. 21-ki üléséről.

Tóth Lőrincz komáromi képviselő, lángok martalékául jutott Rév-Komárom városa kérvényét, mellyben országos segélyért folyamodik, élő szóval támogatván, és a' komáromi tüzvésztt eleven színekkel ecsetelvén, háromra szólítá fel a' házat, jelesül a' komáromi kárvallottak némi vigasztalására utasítsa oda a' pénzügyministert, hogy Komáromnak 300,000 font utalványozzon öt évre kamat nélkül; továbbá kérdést intéz a' miniszterelnök urhoz, ha valjón jótáll-e arról, hogy a' komáromi vár nemzeti kezekben marad a' mostani rendelkezés mellett? és végre sajtátassanak ki azon puszta telkek, mellyeknek kisaajtítását a' komáromi vár igényli. E' három pont kellő figyelemre méltatván, és a' megkívántató intézkedések megtörténvén, a' napi rendre tért át a' ház, és az 1848-dik évi 9. t. cz. folytán szükséges intézkedésekről szóló törvényjavaslat részlete felett tanácskozott.

LVII. Ülés a' képviselő házban, sept. 19-kén esti 8 órakor. Előnk: Pázmány D. tárgy: a' nádor levele, miszerint Teleki nem áruol; az urbéri viszonyok.

Az ülés megnyitával a' jegyzőkönyv olvastatott fel, és hitelesített.

Előnk: Mielőtt által mennék a' napi rendre jelentem a' háznak, hogy a' belügyministerium részéről által küldetett hozzám, a' Besztercei követ Traibiger Daniel ellen beadott petícióhoz tartozó okirat. Ez az igazolási választmányhoz utasítandó. Szabad királyi Szegedváros közönsége kérvényt nyújt a' ház elébe aszírát, hogy miután az újabb törvények szerint a' szabad királyi városokban azon tisztviselők, kik újabb választás alkalmával meg nem választatnak, nyugdíjjal ellátandók, ők adatokkal kimutatják, hogy városukban több meg nem választott tisztviselők nyugdíj nem érdemelnek, ennek következtében kérik, hogy mentessenek fel a' törvény ezen rendelkezéstől. Jelentem továbbá, hogy nádor ő fenségétől Veszprémben sept. 18-kán kelt értesítés érkezett a' miniszter elnök urhoz, mellynek több pontjai strategicus tervekét foglalván magukban fel nem olvastathatnak, de a' végén ez áll: „Végül meg kell értenem, hogy gr. Teleki Ádám ellen felhozott vádak, mint az újabb jelentések tanúsítják félreértésen alapulnak, 's el van határozva az ellenséggel megvívni. (Az nem lehet, késő!) Miniszterelnök ur azt is kívánja általam a' házzal tudatni, hogy szinte Csányi László kormánybiztosnak is érkezett hozzá egy tudósítása, melly hasonlót foglal magában.

Új. Madarász József: Én az urbéri viszonyok tárgyalása közben nem ohatom a' képviselők figyelmét ezen fen érintett tárgyra felhívni, hanem feantartom, hogy mihelyt a' hűbéri viszonyok bevégezve lesznek, azon esetben fel fogom hívni az országglár elnököt ezen tudva lévő levelezéseknek ha nem akarja nyilvános, bizonyosan titkosülésbei előadására, mert általában véve az roszat szül e' nemzetnél, ha egy kormánybiztos először azt írja valaki felől, hogy bazarul, később pedig azt, hogy ez tévedésből vagy akár hogyan történt. (Igaz!) Ez bizonyára olyan, mi iránt a' nemzetnek tisztába jönni szükséges. De a' hűbéri viszonyok olly fontosak, hogy nem akarom azoknak tárgyalását

gyarországnak egész roppant urbérisége áll szembe 1.103.000 ezüst ftal, Erdélyben pedig legfeljebb 100.000 urbérisé telek van, melynek értéke 400 ezüst ftjával számítva teszen 40 milliót, 's ez áll szemben 2.357.000 ftal. De még ezen többlet is a 40 milliót ugy felemészti; hogy 30 év kell Erdély. minden urbériségeinek kifizetésére (egy hang: nincs már Erdély.) Engedelmet kérek volt akkor Erdély mikor ezen törvényt hozta Erdély, és a képviselőház loyálitása biztosít, hogy a képviselőház Erdély törvényeit tekintetbe fogja venni. — Mindezekből azt következtetem, hogy ha a státusadóságot szintelen gyarapítjuk, fizetni fogja a státus, és fizetnie kell nem a lekötött alpból, hanem egy roppant köztudás alapján és fizetni fogják azok is, kik ezen urbériség eltörölése alapján semmit sem nyertek, fizetni fogják az én erdélyi székiel választásom is ezen adót, hol urbériség soha sem volt, hol egy ember sem szabadult fel, mert nem volt ki felszabaduljon, 's kiknek semmit sem adunk; hogy ezek is fizessék a roppant státus adóságot helyesnek nem találom. — Mi a szőlő dézma eltörölését illeti az már kérdés nem lehet, annak el kell törölni, csak az a kérdés: mi vétecsék fel kármentesítendőek, a földet, vagy maga a dézma? ha a ház azt fogadja el, hogy ne a dézma kármentesítésék, hanem a föld, melyet adtak a földes urak, megtörténhetik ugyan, hogy sok helyen kicsin lesz a kármentesítendő összeg, mert sok helyeken a föld pusztá lévén, keveset hozott azelőtt a földes urak; de sok helyeken jó földek adatnak által 's ez esetben egyenlenség lesz a föld becse között, midőn néhol igen kevés másutt igen sok fog kifizetni. Véleményem a kármentesítéséről az, hogy kármentesíteni kell azt, mit valaki illetékeskor elveszt; ezelőtt mit kapott a földes ur? kapta a dézmat; ha jobb földet adott ki dézmarra, szabad akarattal adta ki, ha rosszabb földet adott ki, ugy egyeztek volt meg, hogy szőlő ültetessék oda és a földes ur új rosz földt éventi becsében a dézmat vegye. Én tehát a dézmat látom a földes ur sajátjának; tehát a dézmat is akarom kármentesíteni. Mi illeti a második tárgyat, mely a törvényjavaslatban előjön, t. i. a szellérek, e részben is bátor vagyok kimondani elvem, miként én mindazon földet, hol valaki megtelepedett, 's melyet sajátjának képzel, 's a mellye industriáját befektette, mind azon földet és telket mondom, ezen törvényezik nyomán, a birtoklónak kármentesítés mellett átadandónak vélem. 'S hátor vagyok felhozni némelyeket a hajdani Erdélyből. Erdélyben, különösen a székielyföldön, mely iránt a képviselőház ma délelőtti ülésében is nagy rokonszenvet mutatott, 's mellytől bizonyos ellentétecsékek ellenében sokat remél, vannak helyek, hol a gazda az egyik szobában lakik, a másikat pedig contractus mellett kiadja, 's csak a pitvar van közte 's az ott lakó zsellér közt; 's vannak ismét sok oly teltek, mellyeken a tulajdonosok építettek házat, 's ezt a szellérek bírák, de ezek semmit sem építettek hozzá, és azért soha sem is jutott eszökbe, hogy az övek, soha csak egy szalma fedelet sem tettek a házra, hanem mindent a tulajdonos ad; 's néhol az ilyen zsellérek lakása a tulajdonosok földétől még csak elkertelve sincs, sőt a vete-ményesben is egyik táblában van az egyiknek vete-ménye, másiban a másiké: én az ilyeneket haszonbérletnek nézem, 's ezeket nem hiszem hűbéri viszonyok alá tartozónak — A harmadik tárgy, mely itt előfordul, a regálék. (Egy hang: nem tartozik az általános tárgyalásba!) De igen is tartozik, 's ezen regálékra néve vélekedésem az, miként én ezeket monopoliomoknak tekintvén, azt hiszem, hogy mint monopoliomok többé nem maradhatnak fenn; hanem mind azon polgárookra kik szabadokká lettek, egyaránt kell kiterjesztetnők. (Zaj. Többen: hagyjuk ezt akkor, mikor a részletes tárgyalás fog előkerülni.) Ha méltóztatnak parancsolni, tehát felhagyok most előadásommal, 's akkor adandom elő észrevételeimet, mikor a részletes tárgyalás fog bekövetkezni.

Hevessy: Azon törvényjavaslat, mellyet Deák Ferencz a ház elébe terjesztett, eltér azon elvtől, mellyet a mult országgyűlés követett; mert a pozsoni országgyűlés kimondotta, hogy az urbériségre néve a státus költségén váltassék meg a birtok, melly a jobbágyok kezét közt van; most pedig a majorsági földének letelepedett zsellérekre, valamint a szőlőkre néve is ama törvényjavaslatban az mondatik, hogy ezeket mindenki maga váltja meg. Ezen elvben nem osztozhatom, mert azt hiszem, hogy ha a státus azokra néve, kik nagyobb értékű földet bírnak, kimondotta a státus költségéni megváltását: azokra néve, kik jobban vannak nyomtatva, még inkább látom igazságosnak a státus általi megváltást. 'S mi következése volt annak, mikor a legutóbbi országgyűlésen hozott törvényt kihirdettedtek? az, hogy a szegény zsellér, 's a majorsági birtokon lakó ember látván, hogy mikor az igazság, egyenlőség 's testvériség alapja mondatott ki, a törvény épen fölük feledezett meg, pedig épen a legnagyobb állapothban voltak: meghasonlás támadt köztök, 's most az urbériséggel bíró lenézi a majorsági embert, ugy, hogy nem fog többé megtörténhetni az, mi eddig szokásban volt, hogy az urbéri birtokosnak leányát menő kéri. Beállott közöttük az aristokracia elannyira, hogy nagyobb mértékben van náluk, mint a földbirtokos és zsellérek közt. Egyenlenség 's irigység van közöttük, ha tehát a törvényhozás nem a státus általi megváltást mondja ki: akkor az ingerültség és irigység nemhogy csillapodnék, hanem növekedni fog; ennek pedig eredménye bizonyára nem lesz egyetértés. Én tehát igazságos és méltányosnak tartom, hogy a státus által történjék a megváltás. — Mi a másodikikat illeti, hogy t. i. a földbirtokosokra néve mi történjék, azt tartom, hogy igazságosnak és méltányosnak kell lenni minden tekintetben; 's azért a földbirtokosra néve a törvényhozástól nem kívánok semmit inkább mint azt, hogy még e jelen országgyűlésen mondassék ki, mi az, mi tulajdonképp a földbirtokos lesz. Ilyen tekintetnek kell lenni a szőlőre néve is, meg kell határozni a választó vonalt, meg kell határozni, hogy mi az enyim 's mi az övé. — A státus általi kárpótlást illetőleg nézetem az, hogy ha a státus majd ulla állapotban lesz, miszerint a béke után magát helyre állíthatja: akkor nem tartok az adóságtól, mert képes még egyszer annyit elvállalni ezen ország; annyival is inkább, mert nem áll azon számítás, mellyet Ágoston felhozott; 's egyébiránt is nagy különbség van azon adóság között, mellyel saját polgárainak tartozik. Az ilyen adóságtól nem rettegek, mert hiszem, hogy lesz idő, a midőn a béke 's egyetértés után a jölték bekövetkezvén, ezen adóságot az ország könnyen ki fogja fizetni.

Bernát: Ha a legközelebb lefolyt aristocraticus elemből álló országgyűlés az idő komoly intéseinek engedve, meghozta a törvényt, mellyel fogva a jobbágyok mindenféle robot és dézma teljesítése alól felmentettek: azt kérdem most midőn a nemzet képviselőit látom itt egybegyűlve, hogy vajlon ki vannak-e minden érdekek egyenlítőre a legközelebbi országgyűlés intézkedése által? Felelet: nincsenek. De nem is lehetnek, különösen azon vidéken, hol a szegény embernek nincs egybe, mint egy kunyhója, 's egy kis szőlője, mellyet nehéz munkájával mivel; kötelességünknek tartom tehát már most, azon concessiót, mellyet az urbérisékek kaptak, ezeknek is megadni, 's ezeket is azon jótéteményekben részesíteni, mellyben a földdel bíró jobbágyok részesültek. — Ezen nézetből kiindulva, azt hiszem, hogy igenis, mint a törvény már ki is mondotta, a szőlőkötől a dézmat teljesíteni többé nem kell; 's csak az a kérdés, hogy micsoda uton kelljen tehát ezen rendelkezések eleget tenni. Azt tartom, hogy ha azon alap vétetik fel, mellyet igazságos és jogszerűnek hiszek, t. i. hogy a föld vétecsék fel alapul, 's a jövődalem valamiképp roppant számításba ne jöjjön; 's egyébiránt hozzájáruljon még az is, hogy categoriák állítván fel, csak azokra néve terjesztessék ki, hogy státus általi kármentesítés jótéteménye, kik bármik tekintetben urbéri

szolgálatot, vagy ennek helyében pótól szerződés szerint, valamely szolgálatot teljesítettek a földesurak; kívánám, hogy egyedül csak ezekre néve vállalja el a státus a kármentesítést, azok pedig, kik illy értelemben ezen categoriába nem esnek, mint már említettem a földbeli váltás után, a földnek becse vétetvén fel alapul, magok tartozzanak a meghatározott becse szerint a megváltást teljesíteni. Mi az irtmányokat illeti, ezeknek megváltása bizonyosan növeztetni fogja azon összeget, mellyet a státus magára vállalt, de ettől nem riadok vissza, mikor tisztán áll elöttem, 's meg vagyok győződve, hogy ettől van feltételező a nép nyugalma, 's a haza belcsendessége; 's én száraz argumentumok, és száraz számítások a haza nyugalma, mikor különben is valamely rendelkezés az igazság alapján fekszik, általában fel nem függesztem. Tehát tisztán és határozottan kinyilatkoztatom, hogy igen is történjék a megváltás az általam említett categoriába esőkre néve a státus által; de ezen megváltást egyáltalában nem értem másként, minthogy egyenesen a földnek valóóság értéke felecsültetvén, ezen földnek értékéből vétecsék zsinormórték, miad a két esetben; annyival is inkább, mert nem áll az, mit az egyik előttem szólott követ felhozott, hogy a legrosszabb homok földön, 's a legrosszabb hegyes vidéken ültetett szőlő is miután a szegény embernek fáradtsága és szorgalma bele van fektetve, több hasznot bajtana, mint bármely első osztályú szántóföld vagy rét. Én tehát egyenesen a föld becsárának felvételét kívánom.

Bartos Ede: Ugy látom, a kérdésben levő törvényjavaslat általános tárgyalásánál, három kérdés forog fenn. Az egyik az, melly a volt igazságügyi minister törvényjavaslatában is említve van, t. i. hogy az illetők megváltassák magukat, vagyis permisiv rendelkezés. Azt hiszem, nem kell sokáig taglalgtatnom, miként ezen permisiv rendelkezéshez, ohajtva, hogy a nép szabad legyen, hozzá nem járulhatok; hanem olyl intézkedést kívánok mellynek következtében ezen viszony minden esetre megszűnjék. A második kérdés az, hogy mi legyen alapja a becsülésnek? Erre néve én részemről nem is képelek igazságos becsülést másként, mint ha a föld értéke vétetik fel alapul; és pedig azért, mert a tőkét, mellyet a szegény ember kiteremt, nem köszönheti egyének, mint saját maga fáradtságnak és szorgalmának. Én tehát egyenesen csak a föld értékét kívánom a becsülés alapjául felvétetni, ha pedig ettől elütetem, 's mások vélekedése szerint a valóóság haszon vétetnek fel alapul: ezen esetre kívánom, hogy a státus által történjék a megváltás. Miután azonban ezt nem tartom igazságosnak, ennél fogva, ha a föld értéke vétetik fel alapul, 's az is maximum és minimumra megszorítva: akkor a magánosok által óhajtanám megváltani a szőlőt, 's elmondom okaimat, miért kívánom ezt? Tudjuk, hogy a földre, 's urbarialitásokra néve Magyarország vidékein csekély különbség van; van ugyan egy két vármegye, hol kevés a telység, és sokkal több a pusztá, mint például Békésvármegyében; hanem ez csak mint egyes kivétel fordul elő, 's a legtöbb megyékben egyarányban van. Ha tehát ezen urbéri földeket a státus váltja meg, minden vidék igen egyarányban járul hozzá: de nem így állunk a szőlőkkel, irtványokkal, 's az urbéri zsellérekkel. 'S teszem ha én provinciális érdekből akarnék kiindulni, akkor azt mondanám, hogy a szőlőköt váltás meg a státus; mert ekkor a Bácsiai is fognak segíteni megfizetni a baranyai szőlőköt kárpótlást, holott Bácsnak egy pár rosz kerti szőlőjénél egyéb szőlője nincs. De szinte igazságtalanságnak tartanám más részről ha a baranyaiak, — magamat is ezekhez számítva, — kik az irtvány szót még csak nem is halloták, 's így nem is tudják, hogy miből áll az irtvány, még is kötelezteszének például a nógárdmgyei sok ezer holdakra menő irtványokat fizetni. De harmadik eset is van, az, hogy például Bácsmegyének sem szőlője sem irtványa nincs; hogy tehát ez mind a mellett is fizesse mind a kettőt, épen nem tartom igazságosnak. — Egyébiránt ha a becsülés csakugyan a valóóság haszonra alapították, ez esetben, ha a magánosok fogják megváltani földjeiket, nincs benne semmi köszönnet; ekkor tehát kívánom, hogy a státus által történjék a megváltás, hanem ugy, hogy a földes ur is járuljon hozzá. Ha pedig maga a föld lesz a becsülés alapja: akkor kívánom, hogy a magánosok váltassák azt meg, és pedig azért, mert hátr nem is tartom oly nagy-nak a számítást, mint Ágoston előadta, mégis bizonyos az, hogy az urbéri evaluatio 140 millióra megy fel hazánkban, a szőlőkötérti kármentesítés fel menne mintegy 90 millióra, az irtványok 's urbéri zsellérek után járó kárpótlás mintegy 40 millióra; kell továbbá hitelintézet-re vagy 10 millió, a jövő évi adót pedig pótolni kell mintegy 20 millióval, mert bizony azért szavartuk meg a 61 milliót, minthogy erre szükségünk lesz, 40 milliónál többet pedig akár adóból, akár közjóvedelemből nem remélhetünk: így tehát a hazára esvén 300 millióval teher, ha ebből a státus jóságainak eladása után bejövendő mintegy 40 milliót levonjuk, még marad 260 millió. Ez oly teher, mellyet ha csak lehet el kell hártanunk a hazáról, 's ha lehet felmenteni a népet e nélkül is a nyomtatás alól, tehát mentesül fel; de ha nem lehet, akkor kívánom, hogy legyen gondoskodás legalább aziránt, hogy senki a nép rovására meg ne gazdagodjék. 's ne a valóóság haszon, hanem maga a föld vétecsék a becsülés alapjául; 's ha így van megszorítva, akkor holdjára a földnek 10—20 forint esik, ezt pedig szivesen megfizeti mindenki a maga erszényéből.

Kazinczy Gábor: Igen röviden fogok nyilatkozni, mert előadásomnak nem áldok annyi hatalmat, hogy valakit meggyőződéssel elteríteni bírna, vagy erőt venne a háznak netalán akaratan. — Én ez ügyet nem azon szempontból nézem, a miből mások, t. i. a jelen körülmények szempontjából. Azt hiszem, hogy azért, mert Jellasiék nem valóóságot ígértek, annak a házat irányozni nem szabad; én nézem ezt tisztán azon democraticus irány szempontjából, melly a státusoeconomiaiban is nyilatkozik, nem törvén semminemű feudális viszonyokat, 's nem engedvén a kirtoknak tulhalmozását. Mi e kérdés megoldását illeti: indúló pontom az, hogy a státusnak nem illusorius alapokra kell fektetni eljárást, hanem oly biztos tere, mellyen aztán necsak szép szavakat, hanem eredményt is adjon az illetőknek. Én azon tért mellyre a mult országgyűlés állott e tekintetben nem helyeslehetem; nem azért mert berakta a tulajdon erkölcsöségi eszméjének megtámadását. Rézsemről így vagy úgy, nem sokat vesztethetnek; de szivesen járultam volna ahoz, hogy telkem egy huszasával váltatott volna mag, csak azért, hogy a tulajdonosági jog meg lett volna védve. De, mert akkor a törvényhozás e terte lépett, tovább menni rajta egyáltalában nem szükséges; nem szükséges azért sem, mert csak látszólagos hasznot nyújt azoknak, kiket mi kizárólagosan gondolatunk népekn, pedig én mindnyájunkat a néphez számítom. Én nem szeretem azt, hogy még státusoeconomiai dolgokban is egyenlilylik az aristocrazia ellen szeret deklamálni. Én az aristocriát, mint illyet, sem nem gyűlölem, sem nem pártolom; mint politicitá testület lejártá, és jó hogy lejártá magát; de mint nemzetiségi elem Magyarországnak mindig a legnagyobb tekintetet érdemli. És kimondom, hogy azon kárpótlást, mellyet ezen a tere ir a törvényhozás, az aristocriának nagyobb részint csak egy illusorius álomvár volna, sőt hogy magoknak az illetőknek is igen kevés reményességök van aziránt, hogy így a megváltásból valami legyen. De áldalmi szempontból sem pártolom, mert nem akarom hogy a magyar áldalmal élete kezdetben már semmivé tétecsék, pedig semmivé vétetele eszközöltetnék okvetlenül, ha minden egyes kárpótlása általadatnék. Eddigélé hittük, hogy Magyarország adóságmentes; a státusnak ugyan az volt, de a mit máshol a státus talán könnyebben vagy legalább látszólagos könnyebben bír el, az adóság terhe alatt Magyarországnak az egyének, a polgárok ereje semmisült meg; 's most meg oda akarjuk jászani, hogy az áldalmam is lerokadjon egy oly adósági

összeg sulya alatt, mellyet még ahoz megteríthetnek 's megfizethetnek is vélek. — Tudják azt, uraim, hogy a mult országgyűlés tisztán az urbéri földet megváltást mondta ki; helyesen; az urbéri és allodialis földet folyamát összezávarni nem lehet: ezek közt különbséget kell tenni, mert ha mégis csupán az urbéri telkek megváltása körülbelül 143 millióra ragna fel, — pedig ez alig teszi egyharmadát azon birtoknak, mellyet megváltani szükséges, és vélelményem szerint is, megváltani kell. — kérdem: honnan fogja a státus ezen megváltási összeget előteremteni? Mondatik, hogy a státusbirtok mintegy 40 millióra megy fel; ha megengedjük is, e megváltás körülbelül illusio, mert a mennyire elosztjuk, árveljük a státusbirtokot, ugyanannyival szaporodik az egyesek által fizetendő adó. — és így ezáltal semmit sem róvunk le. — Azt hiszem, hogy azon ok, mit egy tisztelt barátom, ugy tetszik Budai András előhozott, hogy a státus épen úgy elbirja az egyesek által viselendő terheket, mert a státus nem egyéb, mint solidarialis complexusa az egyeseknek, — nem áll. Némely thesis a gyakorlat életében, nem olyan igaz, mint a milyennek látszik; p. o. egy millio családnek költsékését semmi állomány nem fogná elbirni. — Tehát ha öök igazságosak akarnak lenni, nem lehetnek másirak azok, mint ugy, hogy ha a megváltást az illető egyesek által parancsolják megtörténendők. Ez által senki nem veszít, a nép aránylag folya be a megváltás terhébe, 's a megterítés necsak papíron, hanem valóssággal is meg fogja történni. — Mi a szőlőköt illeti, erre néve azokkal tartok, a kik azt mondják: hogy a szegényebb polgárok iránt az áldalom több tekintettel tartozik lenni, mint azok iránt, kiknek több módjuk van. 'S miután én, legalább azon tájban hazánknak, hol a szőlőművelés első fokoa áll, azt találom, hogy a dézmas szőlőföldet mintegy $\frac{1}{2}$ része ilyen maganfórma kaputos emberek birtokában van, kik mégis csak jobban elviselhetik a terhet, mint még szegényebb társaik, azt hiszem, valóóság gúnya volna az igazság, ha a szőlődézma megváltást a státus által vállalnának el. Gondoljuk meg, képtelenség eszmeileg is, hogy a hol előnyök akar a birtokosnak a státus nyújtani, az eszközöket egy, sőt nagy részben a szegénység által viseltesse. Azt mondom tehát, hogy csak azon szőlőbirtokok mellyeket gazdáik saját kezökkel művelnek, váltassanak meg a státus által, mert azt hiszem, hogy váltásági teherekint sokkal kisebb arányban fogná érni birtokosaikat, mint ha a megváltás az egyesek által, különbség nélkül, eszközöltetnék.

Kubinyi Ferencz: Politikai pályámon egyik legfőbb törekvésem volt az urbéri viszonyokból kibonakozást elősegíteni, 's azért nem lehet nem örvendemem azon, hogy a ház a szőlődézmat is megváltotta, pedig közakarattal, a méltányosság 's igazság és viszonyosság alapján; 's ennél fogva a kármentesítés kiis mondatott. A szőlőköt más természetűek lévén, mint az urbéri földek, igen természetesen, hogy többnyire szerződés mellett jutottak az illetők birtokába, mellyeknek szentségét tartani kívánván, minden esetre kármentesítés mellett vagyok. A kérdés tehát csak az: ki által történjék a kármentesítés? A státus által kívánom, hogy történjék azokra néve, kik szegényebbek, és zselléiket saját kezökkel művelik; a többiekre néve pedig, minthogy igazságtalanságnak tartanám — mint Kazinczy Gábor képviselő társunk mondá — hogy az, ki különben elegendő birtokot bír a státus által kármentesítessék, — a státus e részben ok nélkül terhelni nem kívánom. Ez vélekedésem. Egyébiránt a kármentesítésnek módját illetőleg a szakaszonkinti tárgyalás alkalmával adandom elő nézeteimet (Számosan: álljunk el a szőlőtől!).

Előnk: Az ellen nincsen észrevételem, ha a szőlőtől elállanak, hanem volna igen is az ellen, ha a ház holnap is akarná az általános tárgyalást folytatni.

Varga: Én örömet elállok a szőlőtől, de hogy vélelményemet a nyilvánosságnak át adjam, kijelentem: hogy a státus általi kármentesítés elfogadom, a részletekre fentartván nézeteim előadását.

Németh Albert: Én is a státus általi megváltásra szavazok. (Hosszas zaj.)

Előnk: Miután a körülmények oly sürgetősek, miszerint két ülésnél többet e tárgynak általános tárgyalására fordítani nem lehet, felszólítom a házat, hogy az általános tárgyalást még ma fejezze be. Azt, ki szavatolt el nem áll, hallgassuk ki, ne hogy valaki azt mond-hassa, hogy szavatolt elrekesztetett.

Martincsek: (Hosszasan tartó zaj) Én tudom, ha 15-ik martiusban ezen képviselőház akudott volna, hogy hamarabb megalkudtunk volna, 's az alktit igen röviden elégeztük volna; hanem mivel az isten más fordulatot adott a dolognak, már most mindenféle hosszú disputációkkal 's lármával töltjük az időt, 's nem is akarjuk egymást kihallgatni. (Zaj.)

Mi a kármentesítését illeti: jölesen az urbéri viszonyokból eredő tartozásokat, azoknak már végét vette a mult országgyűlés, azokat a státus által kármentesítetnők határozván. Mi a még hátra levő megváltandókat illeti, vélelményem az: hogy csak azokat kell a státusnak elvállalni, miért? mert 15-ik martiusban, midőn az aristocrazia a korszelleme által kényszerítve volt, a jobbágyokat rabigából kieresztetni, kimondott azoa elv, hogy az státus fogja kármentesíteni. Koránsem tartozom azok közé, kik az aristocriatiának áldozatait emlégetik; mert nem hiszem, hogy azon engedményt jó szatából tett volna, miután ugyanazon országgyűlésen azon törvényt sem akarta engedni létre hozatni, melly szerint készpénzen történhessék a megváltás. Azonban még is ki kell mondanom, hogy nagy dicsőségére válik az aristocriának ebbeli tette, miszerint átlátván a korszellem hatalmát, mindenféle onnan eredő zavarokat 's vérontásokat is megkímélt, 's az által az országot normális állapotban megtartván, lefektette azon méltóságának alapját, melly szerint most követelni lehet a megváltást.

Mi az urbérből eredő viszonyokat illeti, e részben az előbbeni országgyűlés már rendelkezett, már most tehát csak arról van szó: mi még megváltandó, (hosszasan tartó zaj.) Fájdalommal szólítom fel a házat: hogy engem — ki a felső vidéki aránytalanul nagyoa terhelő nép nevében felszólalok, kihallgatni méltóztatassanak.

Most csak arról lehet szó: mit kell kármentesíteni, mert mindent kármentesíteni, mi például Deák volt-minister urak tervében van, senki sem követelheti a státusból hogy azon hadarakat is kármentesítsék, mellyek most talán Afrikába repültek, hanem csak arról lehet szó: hogy azt kell kármentesíteni, minek belső értéke van, és es a föld-birtok. A szőlőköt az irtmányokat is számítom, és három categoriák lehetnek, lehetnek oly szőlők és irtványok, mellyek az urbériséghez tartoztak, 's ezek meg vannak váltva. A másik categoriába tartoznak oly szőlők és irtványok, mellyeket a jobbágy közelegekben bir. A harmadikban tartoznak azok, mellyeket a volt földes ur tulajdon, az az curialis birtokából engedett át a jobbágyanak. Ezekre néve röviden kimondom: hogy csak ezeket kellene a státus által kármentesíteni. (Hosszasan tartó zaj.)

Előnk: Miután többen a szőlőtől el nem akarnak állani, mások pedig a szőlőköt kihallgatni, kénytelen vagyok az általános tárgyalás folytatását hónapra halasztani. Holnap tehát 10 órakor ülés lesz. Ezzel az ülésnek 10 ór. vége lön.

LVIII-dik ülés a képviselők házában, szeptember 20-án reggeli 10 órakor. Előnk: Pázmány Dénes. Tárgy: szőlődézma.

A tegnap esti jegyzőkönyv felolvasatott.

Előnk: Szűllő Gábor képviselő mint kormánybiztos kato adáltára véget kiküldetvén, néhány héti távozásra kér engedelm.

met. Egyébiránt figyelemzetem mind azon képviselő urakat, kik a katonalásra mint kormánybiztosok vannak jelölve, megbízó leveleik a ministeri irodában készen vannak, méltóztatassanak azt által venni, s minél előbb távozni. Következnek az általános tárgyalás, melyre már tegnap 30, és néhányan voltak felírva. Azonban figyelemzetem a házat, hogy 33 kint mind azon elvek előfordulnak, melyekhez szóli akarnak, azért talán czelszerűbb lenne 33-kénti tárgyalásba menni, mert az idő igen sürget bennünket.

Onucz János: Tisztelt ház! A folyó évi szeptember hó 15-én azon határozatot hozta, melyben az úri dézma eltöröltetett, de a pápi dézmáról szó nincs. Jóllehet ez Magyarországon nem fogna néhezégeket szerezni hanem Erdélyben nagy zűrzavarokat okoz, mert az erdélyi királyi gubernium nem csak mint tudva van a ház előtt, a mult aratáskor dézmát adati parancsolt, hanem újban is mit a kolozsvári Híradóval tudok bizonyítani dézmát adati parancsolt, sőt arra azoritotta az embereket, hogy a dézma censusokat ne fizessék. Ennélfogva indítványozom hogy ezen dézma tárgyalassék minél hamarabb, s annyival inkább tárgyalhatók, noha az erdélyi dolgok osztályokra vannak utasítva, hanem valamint már más törvények tárgyalattak az erdélyi dolgokban. Ugy ez is külön tárgyalhatók. Tegnap volt szó arról is, hogy küldessenek ki a megyékbe oly egyének, kik a népek magyarazzák meg a mostani körülményeket. Reszéről is azt mondom, hogy jó lenne olyanokat küldeni, de van még egy jobb mód. A bujtogatók Erdélyben s minden részekben azzal állnak elő, hogy ez a szabadság a mit adunk csupán szemfényvesztés, nem valóság. Nem tudják, ki az oka annak, hogy az itt hozott törvények nincsenek megerősítve. Reszéről azt gondolom legjobb volna minél hamarabb arról törvényt hozni, hogy a robot végkép eltöröltetett ha sonlékép a dézma is. (Meg van!) Ezeket rögtön felkudeni ő felségéhez megerősítés végett. s meg leérkezzenek, s előttartatának ezen határozatokat oláh nyelven néhány ezer példányban kinyomatni, s azokat az itt lévő két román püskököknek által adni, hogy azokat a templomokban lelkesek által kihirdetessék. Akkor meg fog győződni a román nemzet, hogy a magyar nemzet meg adta neki a szabadságot; de hogy nincsenek megerősítve azon törvények, annak nem a magyar az oka, hanem más.

Gál János: Ugy látom, az előttem szolt követ olyan dolgokat hozott fel, mik megértetnek. Mi azt illeti hogy a templomban hirdetessék ki, én óhajtanám, hogy a papáság illyesekbe soha se avatkozzék.

Kapi Edvárd: Felkérem figyelmüket a torontáli telepítésekre. Torontóban 80,000 lélekkel áll a telepítvények népessége. Azon nép közel lakik a határhoz, eddig is emissariusok jártak, kik szabad földet ígértek nekik, s eddig a nép bűséges maradt, de nem kell felténni anyi hazafiságot, anyi abnegatiót, hogy a materialis hasznát a patriasusnak elejbe ne tegye. Most midőn ezen törvényjavaslat tárgyalatik, fájdommal látom, hogy a volt kormány a torontáli telepítvényeseket kihagyta belőle, az a kerteszkéről szó, de úgy látom hogy a volt kormány nem ismerve a torontáli állapotokat, az ottani telepítvényeseket egészen kihagyta javaslatából. Kivánom hogy a torontáli telepítvényesek szinte sorozatassanak az urbériséghez, s mentessenek fel minden személyes és birtokteheről. Én a földes urak kármentesítését másodrendű kérdésnek tartom, s a jobbágyi viszonyok megszüntetését nem feltételnek azon kérdések megoldásától. Valjon a földesurak fog-e kármentesítését nyújtani vagy sem. Nem feltételezem azért, mert másodrendű kérdés; azaz ha a status érdekében látja a ujtani valamit a földes uraknak, ám tegye, mert úgy hiszem a kármentesítést nem a földesurak kedvéért adjuk, hanem Magyarországot kedvéért. Különbséget nem tesz az urbéri földön lakott a jobbágy, akár majorságin, mert hajdan meg is egy természetű volt azon föld, melyen most jobbágy lakik. Ennél fogva ismétlem, hogy rögtön mondassék ki azon elv, hogy mint az urbériséghez már a mult országgyűlésen, úgy a mostani országgyűlés határozatánál fogva a jobbágyi viszonyok nyomban megszüntetessenek, a kármentesítési kérdés másodrendű kérdésnek tekintetvén az halasztassék el a regaliakra nézve az a nézetem, hogy a status adjon a földesuraknak 5% adóseleket, és a status magához vegye.

Hegedűs: Eleg-n beszéltek ezen ügyben a magok érdekében, de a nép érdekében Szivák és Antal Mihályon kívül kevesen szóltak. Én a szónyegen forgó tárgyra nézve a czimről akarok szólni. Két czim jelent meg, egyiket beadta a volt igazságügyminister, melynek czime ez (Dologra!) az 1848: 9: t. cz. folytán szűkebbes intézkedésről. A czim oly szűkebbes, hogy ha monstrumot nem akarunk létre hozni, a czimnek meg kell felelni a dolog lényegének. A volt igazságügyminister által beadott czim oly terjedelmes, hogy éppen azért semmit sem mond, s nincs veszélyesebb, mint ha valaki valami határtalanul mond. Az eredmény lehet jó, lehet rossz is. S ha ezen czimnél maradunk, ez abszorbeálhatja a mult országgyűlési 9: t. cikkletet. Ugyanis vannak ezen javaslatban, melyek már azon törvény által megszüntetettek, vannak melyek ide nem tartoznak. Mi van azon 9 ik t. cikkben? Hogy a ministerium kármentesítési javaslatot tartozik előterjeszteni; 2-or van a fajsásra nézve; 3-or az uri hatóság megszűnővén, arra nézve szükséges intézkedések történjenek. A mi Nyári által benyújtott törvényjavaslatot illeti, annak czime „jobbágyi viszonyok megszüntetéséről.“ Már most kérdem mit ért a jobbágyi viszonyok megszüntetése alatt. A mi a jobbágy és földesur közti viszonyt illeti az alapszik vagy a törvényen, vagy pedig szerződésen. Ezen szerződésnek ismét két tárgya lehet, vagy urbéri tartozások feletti szerződés, vagy pedig allodialis földekből adandó competencia. Mi a két elsőt illeti, a 1. törvényen és szerződésen alapult tartozásokat, azt mondhatni bűbéri viszonyoknak, a másikat ellenben urbérinek nem mondhatnánk, mert nem tartalmaz urbéri, hanem allodialis földeket; azt pedig nem mondhatni jobbágyi viszonyoknak. Már most nézzük a viszonyt a jobbágy és földesur között. Törvény értelmében az urbéri birtokot tekintve, mi most a robot, dézma, és uri hatóság? Ezen viszony a mult országgyűlés 9 ik t. cz. által megszüntetett, de még azon szerződések megváltandók melyeknek tárgyi urbéri tartozások. Tehát ezen czim „jobbágyi viszonyok“ ellentétben áll a mult országgyűlés 9-ik t. cikkével. Ezt el nem fogadhatom éppen úgy, mint az igazságügyminister által beadottat sem, mert ez igen terjedelmes, amaz pedig a törvényvel ellentétben áll. De vegyük azt, már most ezen tárgy vagy urbéri, vagy nem; ha urbéri, a 9-ik t. cz. alá esik, s akkor nincs mit szólni; ha pedig nem, akkor nem lehet „jobbágyi viszonyok“ czimet adni. (Zaj) Én nem beszéllek a falaknak, hanem az uraknak, a képviselő háznak. Talán azért, hogy nem vagyok Demoszthenes vagy Kossuth, vagy nemesi ágyból való, nem lehet mindenki oly eloquens. Tehát ezen czim helyett azt szeretném tételni; az 1848: 9-ik t. cz. ezután még fennmaradt némely uri jogoknak részint megszüntetéséről, részint megváltásáról, s a kisebb királyi jogoknak közös tételéről. A mi pedig a szőlő illeti, a tegnap szolt Barthos Ede követárunkkal egyetértve azt mondom, hogy a szőlő megváltásnál alapul vételessék a fundus, mert csak az sajátja az illető birtokosnak. Fordítsuk a dolgot, p. o. ha az uraság akarná vissza venni a szőlőt, kérdem, mit tartoznék pótolni a jobbágyoknak? Azt mondom, a rá fordított munkát, megfordítva tehát nem lehet más a váltás alapja, mint a fundus. Mi végre a megváltás terhét illeti, azt mondom a status vájalja által, mert ha egy részben igazságtalanságot követett el a mult országgyűlés akkor, midőn azt mondta, a status ál-

tal vállalja s azt mint státusadósságot mindenkinek fizetni kell; legyen tehát most követelés és mondja ki: a status vállalja által. S nem is tudom, micsoda igazság az, hogy kinek szőleje van, tartozzék fizetni a jobbágyi üléssel bírónak megváltására, s ez viszont, ne tartozzék az ő megváltására. Röviden véleményem az: a szőlőnek megváltási alapja legyen a fundus, és a status vállalja által a kármentesítés.

Dániel Pál: Nem fogok visszaélni önk türelmével, de miután oly megének vagyok képviselője, melyben 60 000 ember mai napig is fizet és robotol, ezekről igen röviden akarok önöknek szólni. Uraim! Torontálmegyében mindegyik reincorporatio után a majorsági földekre telepítések történtek; de ezen majorsági földek, vagy nagy részben és csaknem mondhatni általános — mert, ki ismeri e megyét, tudni fogja, hogy a reincorporatio alkalmával a Tisza, Maros folyók az egész megyét elárasztották — tehát külön időszykokban a reincorporatio óta tettelek telepítvények. és mind olyan földekre, melyek közmunka által kiszáradtak. A Marostól Titeig, hol a Tisza a Dunába ömlik, körülövedezték a megyét töltésekkel és ez által kiszáradtak, lehet mondani, egypár millió holdat. (Hóbó!) Igen. Ezekre történtek a telepítések. Midőn 1832 ben az urbér Torontálban, és általában az országban behozatott, akkor az ottani dynastik nem engedték meg hogy azon telepítvényekbe az urbér szinte behozassék. Nem engedték pedig azért mert azon földeket melyeket a köznép megyei közmunka által kiszáradt, ezen földeket igen terhes szerződések mellett kiosztották telekszáma úgy mint Mária Terézia kiadta az urbért. Kiváom t-hát, hogy ezen községek a képviselőház különös figyelemmel legyen. Tökintetben tartva azt, hogy ezen földeket, melyeket terhes szerződések mellett bír a nép, hogy ez-n földekre és népre nézve a törvényhozás különös figyelemmel és tekintettel legyen. Én azzal, mi volt-igazságügyminister által előterjesztett törvényjavaslatban, csak röviden a dobánykerteszkéről mondatik megelégedve nem vagyok, hanem kívánom, hogy Nyári Pál által formulázott törvényjavaslat vételessék tárgyalás alá, én azt egész terjedelmében pártolom.

Nagy Sámuel előadó. Olvassa a t. cz. 1. §. Elnök: Arra akarom a házat figyelmeztetni, hogy ezen 1-ső §-ban az van, hogy mindezen tartozások jövőre „megváltandók lesznek.“ Ez ellenkezik a háznak határozatával. Azt kell tehát mondani, nem hogy megváltandók lesznek, hanem „megszüntetnek.“ (Jól van.) Tehát az 1. §-kéként lesz, mindazon tartozások, szolgáltatók és fizetések, melyek eddig szőlőhegyektől, vagy szőlős kertektől, hegyvám vagy bármily nevezet alatt a földesurak fizetettek, ezennel megszüntetnek.

Vermes Illés: Kármentesítés mellett. (Természetes!)

Elnök: Tehát kármentesítés mellett azonnal megszüntetnek. Varga Sándor: A törvényjavaslat 1. §-ban lefektetve látom azon eszmét, hogy a szőlőbirtokosok kármentesítsék a földes urakat, nem pedig a status. Ennél fogva ezen 1. §-ban kiváom az kimondati, mert annak elhatározásától függ a többinek mikénti tárgyalása. Én megvallom, az egész urbérmegszüntetésnek kicsőgését nem a mostani törvényhozásnak kiváom tulajdonítani, hanem a multnak, s azon meggyőződést osztom, hogy 1848 törvényhozás által már minden szolgáltatóknak dézmaiknak megszüntetése ki levén mondva, most nekünk csak a kárpótlásról kell gondoskodnunk; mert az idejézt törvény kimondotta, hogy az urbér, és azt pótló szerződések alapján gyakorlatban vlt szolgáltatók, dézmák, és pénzbeli fizetések örökre megszüntetnek, úgy hiszem ebben ben foglaltatnak mindazon adózásek és szolgáltatók, melyeket a jobbágyok a földes uraknak akár urbér, akár örökös szerződés szerint teljesíteni tartoztak. Ennélfogva véleményemet a zokéhoz csatlom, kik az általános tárgyaláskor kimondták a status általi kártalanítás eszméjét. Nem akarom ismételni azon okokat, melyek elmondatták, hanem zokhoz hozzá teszem, hogy a status és törvényhozás egyaránt igazságos tartozik lenni, minden polgár irányában. Mindenki jól tudja, hogy nem csak számos családok, hanem egész helységek és vidékek szőlőmivelésből élnek, kiknek sorsa mindekor nyomasztóbb volt a földmívelésnél, mert a földmívelés áll az első helyen az ipar mezéjén. Már micsoda igazságtalanság lenne, hogy midőn egy helyen a status a földtulajdonosokat minden teherrel felmenti, máshol a szőlő miveket ma zokra hagyja, a status kedvezményében nem részesíti, hogy önjerejökkel váltsák meg magukat, vagy pedig örökké dézma alatt maradjanak. Továbbá felteszem azon esetet is, hogy a status nem tudná kifizetni azon összeget, melyet a földesuraknak a telkekért kármentesítés fejében ki kellene fizetni. Akkor vagy direct adózás vagy költsön ujan be fogja szerezni azon tőkét. És ebből az következik, hogy a szőlőbirtokos szinte adóznak a telkek váltáságra, ellenben az ő szőlőváltásáért a kármentesítést fizetni senki sem segítené. Ez nem volna igazságos. Az igazság méltányosság azt követeli, hogy a legnyosabb körülmények között is legnyosabb igazságosak, bár mennyire terhes lenne is a statusnak a kárpótlást magára vállalni. De ha a földesuraknak egyes érdekeit tekintem is, reájok nézve sokkal czelszerűbb volna, ha a status kármentesítést öket. Mert akkor egyszerre nyernék meg a kéjüket. Továbbá miután a törvény meg fogja engedni minden egyes birtokosnak, hogy szőlődezmáját megváltssa, ebből az következik, hogy egyik meg fogná váltani a magáét, a másik nem. Ebből birtokzavarok keletkezének, és a földesur minden felvigyázása mellett is, nem fogja biztosítani dézmaje védelmét. (Zaj) (Elnök: a mit az érdemes követ ur beszél, az mind szép és jó, de nem az 1-ső § hoz való; hanem az általános tárgyalásra, most pedig az 1-ső §-ról van szó.) Méltóztatassék kihallgatni tüstint bevégezem. Ennél fogva tehát az 1. §-ban kiváom kimondati azt, hogy a status fogja kármentesíteni, és kiváom így módosítani „mindazon szolgáltatók, tartozások és fizetések, melyek eddig szőlőhegyekből, vagy szőlős kertekből, hegyvám, uridézma vagy akarmi nevet alatt a földtulajdonosának fizetettek az 1848 évi 9 t. cz. rendelete folytán jövőre eltöröltetvén, azokra nézve is a földesurak kártalanítását az állomány vállalja magára.“

Elnök: Ez nem ide való, mert most az 1. §. tárgyalatik. Azt nem lehet megengedni, hogy valaki az 1. §-nál oly módosítást tegyen, mely a 6 §-hoz való. Ha akarja magát a képviselő ur e részben igazolni, fel fogom szólítani, hol annak helye lesz. (Helyes!) Ezen 1. §-ban semmi egyéb nincs kimondva, mit az hogy a szőlőtized megszüntetik. Mert a logica nem lehet másképen, mint hogy az 1. §-ban ki kell mondani azt, hogy a szőlődezmá megszüntetik. Következik a 2. §; itt azon elv fekszik, miként lesz az megbecsülve, akár a status, akár egyes birtokosok által történjék a megbecsülve. A 2. §-ban azt kell körülírni, mi lesz ezen eljárásnak bázisa. Volt: igazságügy minister által benyújtott javaslatban a jövedelem van, a központi bizottmány javaslatában a föld, felvéve bávsult. Tehát ezt kell előtteni. Azután következik a 3 ik § melyben le lesz írva, miként fog ezen kárpótlás eszközésbe vétetni, a status által vagy magánosok által? — akkor lesz ezen beszéd-kök helye nem most.

A 2 ik § nézve: Vermes Illés: Ezen 2 ik §-szert úgy látszik, hogy a megváltás alapjául egyedül a szőlők földének értéke van felvéve, tudok pedig oly szőlőket, hol az uraságoktól kötött régi szerződésnél fogva az évi adózás kevesebbé megy mint ha a földnek értéke vétetnék fel. Nem tartom tehát igazságosnak, hogy illy esetben, akár a

status, akár a szőlőbirtokosok által történjék a megváltás, hogy többet fizessenek, mint a mennyit a szerződés szerint tartoznak. Annál fogva e következő módosítást vagyok bátor javasolni: „a megváltás alapjául általános néve a szőlő földértéke vétetik fel, de ott, hol az eddigi évi jövedelem a földes uraságok által eddig kötött szerződések értelmében a föld értékéhez aránylag kevesebb volna, ott az évi jövedelem fog a megváltásnak sinormértékéül szolgálni.“

Halász Bódi: A becsülésnek alapjául a középponti bizottmány a földértékét veszi fel. Ezen véleményét én is pártolom. Vegyük fel azon időt, midőn a volt földesurak joga volt jobbágyt kibecsülni, mit tartozott megfizetni? Megbecsültetett a földnek értéke, és az épületek, s a földesur ezeket megfizetvén a teleknek birtokába lépett. Most pedig megfordult a kocza, s az állomány vagy az illető szőlőbirtokos kibecsülte a földesurat. Kérdem: mi tehát a földesur ut? Nem egyéb mint föld. Hogyha az igazságot vesszük, a földesurak egyebe nem levén mint a föld, egyének értékét akár a statusól, akár a szőlőbirtokostól nem kívánhatja. De ha márszerűt tekintjük: azon szempontból sem igazságos; mivel e szert egyedül a szőlőgazdának szorgalmától függne: hogy mi legyen a kárpótlás összege. Példát tudok. Ott, hol birtok egyik szőlőgazda — ki szorgalmas volt — azon haszontalan roz földemet — melynek értéke 12 fútl többre nem rug — annyira fölemelte, hogy nekem évenint 5 pftot fizet dézma váltásául. Mi igazság van abban, hogy én az 5 pftnak tökéjét kapjam meg azért; mert azon szőlőgazda szorgalmas volt. Tovább, van oly korhely szőlőgazdám, ki egész természet egy kosárával hozza be, s azt mondja: tessék megdézmani. Gondoljuk meg, hogy a magyar szeretvén a borocskát, mindenütt szőlőt ültet, s vannak oly vidékek: hol a legjobb tisztabuzát termő föld szőlővel beültetetik, — hol a bornak alig van értéke, s így a tulajdonos károsítatnék; mert azon föld mint buzatermőföld sokat ér — különben pedig csekélyre száll-e értéke. Mindezeknél fogva a középponti bizottmány véleményét pártolom. (E fogadjuk a középponti bizottmány véleményét.)

Elnök: Ezen kérdést talán szavazattal el lehetne dönteni.

Putteány: Ellenkező vélekedésben vagyok, mert a szőlődezmát egyenlő természetűnek tartom az urbériséggel. Mind kettő nem egyéb — mint örökös hasznóber, s így nem lehet itt is a becsülésnek más alapja, mint a kikötött haszon. Ezen szempontból indult ki a törvényhozás, midőn az urbériségek becsülését megrendelte, nem azt határozván: hogy a földértéke szolgájon a becsáljául; mert akkor egy sessionak értéke 4000 ftra is felrugott, hanem a hasznóberrel rendelt a becsülésnek alapjául. De nem is tartom a földnek becsülését a szőlőterméstől abstrahálva sem igazságosnak, sem kivethetőnek; mert a földnek értékét csak hasznóberrel lehet meghatározni. Ugyan is furcsa becsülés volna, ha a hegyaljai földet — mint legelőt vagy rét — melyet a pénzügyminister pénzértékre reducálva, a szert tarténe a megváltás. Az eféle becsülés a szőlődezmának nem egyéb, mint mystificatio a tulajdonosokra nézve. Az egyeseknek megrontása pedig sokkal rosszabb a comunismusal, mert ott legalább egyenlőség s aránylagosság létezik. Nem tartván tehát illy becsülést igazságosnak és annak megállapítása mellett legjobb volna az igazságügyi ministeri tárczá cassinál, nehogy az sátrává válják. Annál fogva részemről a hasznóber kiváom becsülés alapjául föl venni.

Kund Vince: A mult országgyűlés az urbériségről rendelkezett, akkor olyanról rendelkezett: mi a földesurak soha nem volt kiadó tulajdona. Minidő a törvényhozó test rendelt el mennyiségét a tartozásoknak, sőt volt oly eset is midőn az addig törvényesen járt tartozást minden kárpótlás nélkül eltörölt, milyen volt az ugynevezte t kibebb datia. Ha ezt a törvényhozó test jogosan tehette, mondhatná ma is azt: hogy a kármentesítésnél nem az egész érték vételessék fel, hanem annak csak egy része. Más szempont alá jön azonban a 2 dik §-ban említett szőlődezmá, valamint azon kérdés: mi vételessék a becsülés alapjául, a szőlőnek föld-e, vagy jövedelme? A szőlőből járandó dézma teljes tulajdona a földbirtokosnak, következésképp azt illy rendelkezés által elvenni nem lehet, hanem csak egy, ha kárpótlást, a kárpótlásnak eszméje pedig az, hogy teljes kármentesítéssel járjon. Nem képelem hogy ez másképp történessék, mint ha a jövedelem vétetik alapul. Ezen meggyőződésben megerősít az: hogy Magyarország különböző részeiben, különbözőbb tartozások vannak a szőlőkkel öszekötve. Így például egy részben a termésnek 1/3, 1/2 vagy 2/3 vétetik fel, s méltóztatassanak figyelembe venni, hogy vannak egyes részei az országban, hol néhány iteze — úgy nevezett hegyvám — jár egy egész hold szőlőért. Mi fog történni illy esetben, ha egyformán mindenütt csak a földnek értéke vétetik fel?

Doboz Mihály: Mielőtt a dologhoz szólnék, felhívom a házat: méltóztatassék egy kissé több komolyságot fordítani ezen tárgyra mint eddig, s gondolják meg, hogy akár úgy, mint a néppártaja illy valaki e teremben, akár úgy mint birtokos — ki némileg a maga hasznát is akarná eszközölni, hogy ez elly fontos tárgy, miszerint ha csak egy szóra is nem vigyázunk, akár az egyik, akár a másik érdek tetemesen megsértehetik. (Helyes!) Türelmet kérem a háznak, rövid leszek.

Mi Deák törvényjavaslatának 2-dik §-át illeti: azt vélem, hogy az évi jövedelmet fölvenni nem lehet. Ez igazságtalan volna; mert ha valaki a roz földet szorgalma által jövedelmessé tette, annak ova nem a tulajdonos, következésképp azt neki hasznára fordítani nem is lehet; másrészt: ha az történik — mit obajtok — hogy a status váltása meg — ha jövedelmet vesszünk fel — olly roppant teher fog a statusra hármolni, miszerint elégtelen lesz a kármentesítés eszközlőni. Én tehát járulok a középponti bizottmány módosításához, mely mellett azonban szemügyre vétetni kérem azt: mit Vermes követ ur beadott, két tekintetből: először, mert a népek terheit minden módon könnyíteni köteleességünk, s ott, hol a nép könnyebb terhet vállalhat magára, azt a földes ur hasznára — ki szerződés szert kevesebbel elégedett meg, — szaporítani nem akarom. De más részről igazságtalan volna az: hogy azon földes ur — kinek feladata, hogy a népek hasznát eszközölje, a maga hasznát eszközölhesse akkor, ha az történik, hogy most sokkal többet fog kapni kármentesítés fejében — mint mivel eddig megelégedett, így Vermes követ ur által beadott indítványt a középponti bizottmány módosítást elfogadom.

Fosztó Ferencz: Nem akarom kétség alá hozni a statusnak kisajátítási jogát, midőn azt a status ratio kívánja, de másrészt hitem az, hogy a statusnak — midőn illy kisajátítást akarteni — mindenkor az igazságos arányt tökéletesen meg kell tartani. Tovább hitem az: hogy midőn a status, status ratióból a kisajátítás-hoz nyul, ovatosnak kell lennie, nehogy akkor, midőn viszonyokat elakar enyészteszteni, másfelől oly viszonyokat állítson elő, melyek egyesekre nézve károsak. Ezen elvből kiindulva, bátor volnék az 1-ső és 2-dik § közé egy pár kivételt ajánlani, mely abból állana, miszerint jól tudom s hallottam felhozni, hogy vannak sok helységek, — hol semmi egyéb földtermésből nem élnek a lakosok, mint a szőlőmivelésből, és feleazem, sőt tudom, hogy vannak a földbirtokosok közt is olyanok — kiknek jövedelme legnagyobb részben a szőlők jövedelmén alapszik. Én tehát azon kivételt kívánám tenni: hogy az olly földbirtokosokra nézve, kiknek egész jövedelmök alapját teszi a szőlődezmá, nem kívánám azon kisajátítást tenni; mert különben el van tévesztve a czél, mert proletariusokat teremünk nemzetiségünk rovására.

Tovább kívánám, hogy tekintettel legyen a status kisajátításokkal arra, hogy szabad személyek között, szabad szerződéses voltak-e, vagy sem? A cél, az urbéri viszonyok megszüntetése, ha azonban alku kötetelt, azt tiszteletben kívánám tartani, 's ha abban ki van köve, hogy bizonyos évek múlva a tulajdonos visszavetheti, ezt megtehesse.

Mi a 2-ik §-t illeti: én, nem helyeslem a megváltásnak azon alapját, melyet a központi bizottság fölvetett, mert ha a status kisajátítás, kötelese az mindenkor igazságosan tenni; s nem látom igazságos mértékben téve akkor, midőn a földnek értéke van fölvéve. Jól tudom, hogy sok szőlő van oly helyen, mely azelőtt gabonatermesztésre használtatott, s hogy bizonyos évek voltak kikötve, melyek alatt a tulajdonosnak dézma nem fizetett. Ezen évek alatti haszonelvezését úgy tekintem, mint a földbirtokos általi beruházást, 's kívánom: hogy erre a ház tekintettel legyen; mert nem csak földét adta ily esetben a földesur, hanem adta azon földnek 6 vagy 7 évi hasznát is. De lehet azon eset is, hogy a szőlő ki van adva dézma- és kisebb részhasználatra, melyet a tulajdonos megépített volt, s kénytelen volt egy részben mivélés végett oda engedni, s így nem a szőlőmivélésé az illetvény, hanem tulajdonképp azé, ki a földet bírta. Így tehát inkább pártolnám a volt igazságügyi minster urnak törvényjavaslatát, vagy legalább ha a ház a földet veszi alapul, hozzá kívánám tétetni: hogy azok, kik be tudják bizonyítani, hogy kész, mivel szőlőt adtak át, azoknak munkájuk díja is fizetessék meg, vagy pedig, kik nem adtak át mivel szőlőt, de a föld mellett csak ugyan adtak át 6, vagy 7 évi időt arra, hogy az alatt dézmát ne fizessenek, azon eszládoknak azon évek alatt haszonelvétele is tökéletes, és kisajátítás utján a földbirtokosnak megtérítessék.

Bezerey István: Tisztelt ház! Méltóztatassanak megfontolni, hogy néhány percznek megkímélése, melyet most nem akarunk a dolgra fordítani, az egész országban napokat, hónapokat fog kívánni, s üdvös intézményünk sikerét meggátolja; azért, ha ezen fontos dolog tárgyalásába bementünk, az időt, mely nélkül nem lehet végezni, ne tagadjuk meg tőle, másképp jobb lett volna bele sem kezdeni. Méltóztatassanak ezen 2-ra nézve megfontolni, először akarjuk-e a szőlőbirtokosoknak kármentesítést rosszabb lábra állítani, mint az urbériségek birtokosait? (Nem!) Ugy-e nem? azt elismerjük, hogy a szőlőbirtokosoknak legalább annyi kármentesítésnek kell járni, mint az urbériségi birtokosoknak jár, haesak minden eszmét összehazarni nem akarunk. Kérdem az urbériségre nézve a földértéke, vagy a jövedelem vétetett-e fel? (Egy hang: Jövedelem!) Ha a jövedelem volt felvéve, itt hogy határozzunk mást? Méltóztatassanak erre figyelmet fordítani; mi az a földérték? Vagy a földet úgy becsülik-e meg, hogy a föld áll homokból, agyagból, mészföldből; hogy p. o. a' mészök ennyit, az agyagkö ennyit ér? avagy nem úgy becsülik-e, hogy ezen föld ennyit meg ennyit terem, ergo ennyit ér? Hogyan classifikáljuk a földet? ugy, hogy ezen föld két, három, vagy négy szemet terem, tehát ebbe a' classisba jó? En tehát úgy tartom, ha a földérték fogadtatik is el, lehetetlen a földjövdelemnek eszméjét a' becsüléstől kizárni; azt pedig senki nem fogja akarni, hogy p. o. Badacsony, 's a' tokaji szőlők szénatermesztésre fordittassanak, a' mi neveléses volna szintugy mintha a' Dráva és Rába hozójait szőlőtermésre akarnók fordítani; mindezenre a' dolog oda megy ki, hogy a' föld annyit ér, mennyi termést abból ki lehet venni. Nem csatlakozom, hogy azok, kik e' részben a' jövedelem ellen kikelnek, azon eszme ellen kelnek ki, hogy a' szegény birtokosokat a' kármentesítés szerfeletti terheitől kíméli akarják; ezeknek én teljesen osztozom; hanem, ha kímélni akarjuk őket, ne ezen szőlődézma tulajdonosok rovására, hanem a' status közébjötté által tegyük azt, és ott segítünk a' szegényen, a' hol arról lesz szó, ki adja a' kármentesítést, ekkor nem fogjuk azt mondani, hogy a' birtokos adja általánban. hanem azt, hogy a' birtokost megkíméljük, 's a' becsültét lenyomjuk, és a' statusnak akarván gazdálkodni a' szőlőbirtokos állapotját rosszabbá tegyük, mint az urbériségek birtokosaiét; — ez nem igazság; megfelel-e annak, hogy mindig serkentettük a' tulajdonos földbirtokosokat, hogy népesítsék, 's adjanak a' szegény népek mivélés végett földet és most az egész értéket el akarók venni tőlük. Ismétlem: ugyis a' föld értékét nem lehet máskint, mint jövedelem szerint megbecsülni; nem lehet tehát rossz-bbá tenni a' szőlőbirtokos állapotját, mint milyen az urbériségek birtokosaié az urbériségek pedig nem földérték, hanem jövedelem szerint becsülni; s itt sem mennék tovább; mert azon fu óhomok, a' mely volt 30 év előtt is, most mint szőlő vrtó tájéok képez, ha erdővel implantálva volna, akkor sem volna futóhomok. Mivel inkább megfontoljuk, annál inkább átlátjuk, hogy igazságtalanság volna a' status terhet a' szőlődézmatulajdonos vállaira vetni; hanem ott segítünk a' szegényen, a' hol arról lesz kérdés: ki fogja a' kármentesítést megadni, akkor ne vessük a' szegény szőlőbirtokos vállaira, hanem vállalja el az, a' ki bírja megadni, t. i. a' status; de hogy a' szőlőbirtokos egészen kinulláztassék, nem igazságos. Ezt a' status elhatározhatja, de üdvös következményeket soha nem fog hozhatni.

Kossuth Lajos: Én sajnálom, tisztelt ház, hogy az előttem szólott báratommal 's követársammal nem lehetek egy véleményben. Én igen szeretem egyszerűsíteni a' kérdéseket. Miért kívánhat, régi értelemben szólva, a' földesur kármentesítést? Azért, a' mi az övé; de azért csak nem kaphat kármentesítést a' mi nem az övé. Hát azon jövedelem után, mely a' tulajdonos földjén nem az övé, hanem a' földmivelő népek szorgalma következtében terem, a' földbirtokosnak adjunk kármentesítést? Ezt nem látom igazságosnak (ugy van!); pedig a' szőlőre nézve többnyire így áll a' dolog, t. i. oly föld van mivélés alatt, a' mihez, ha földmivelő nép szorgalma nem járult volna, vagy igen csekély, vagy semmi jövedelme nem lett volna: ezen földet akarjuk most megváltani, de nem annak javára, a' ki azon földnek jövedelmzésére szorgalmát fordította, hanem annak javára, a' ki azt épen nem tette, ebből meg nem egyezhetem. Tehát azon szempontból veszem fel a' dolgot, hogy valamint igazság szerint sem lehet többet mondani mint annyit, hogy ha valakitől expropriáltatik a' föld — mert az kisajátítás eszméje 's nem más — annak értéke vétetik fel, 's kell kifizetni a' mi tőle elvétetik: a' szőlőtőke nem az övé, hanem a' földértéke nem vétethetik fel a' tulajdonos, hanem az azt mivelő javára, és különösen ez a' szőlőtőke jobban nem tekintendő tulajdonosnak, mint a' gazdaság akármellyik ága, mert épen a' szőlő az, a' mi a' gazdálkodásban a' jövedelmzését illetőleg véghetetlen különbséget tesz; a' szántára nézve, ha az, jobban vagy rosszabbul mivéltezik, egy két szemnyi természettel többet vagy kevesebbet hoz ugyan, de nagy különbséget nem tesz; de a' szőlőre nézve a' jó és okszerű mivélés igen sokat tesz; nem látom tehát miért fizetessék a' föld tulajdonosának azon jövedelem, mely a' szőlőmivelő szorgalmának tulajdonítható. Azon szempontból indulva tehát, hogy itt expropriatio forog sen 's tulajdonképpen csak azt lehet kármentesíteni, mit valaki elveszt, nem pedig azt, mi soha az övé nem volt, t. i. az industriának haszna. Gondolom, csak a' föld értéket lehet és kell a' kármentesítés alapjául venni, nem pedig az abból bejövő hasznát (Helyes, ugy van!) Arra nézve pedig mit egy érdemes követ urtól hallottam, hogy t. i. Arra nézve, ha azt vesszük fel, de az a' kérdés, hogy gyakorlatban, mikint fog menni ezen becsülés? — megmondom vélekedésemet: ha egy bizonyos szőlő parlag volna, a' szerint fog megbecsülni, mennyit ott helyben adtak volna érte, mielőtt szőlővel beültetve lett volna.

Kazinczy Gábor: Én igen sajnálom, hogy az előttem szólott képviselőtársunkkal Kossuth Lajosnal nem vagyok egy vélemény-

ben, mert azt hiszem, hogy azon alap, melyre okoskodását fektette, nem áll. Minden földnek relatív értéke van; valamely föld buzatermesztésre nézve nem ér semmit, ellenben két vagy háromszoros értékű szőlőtermelésre nézve, és így azon földet, a' mely szőlőtermelésre értékes, mint buza vagy gabona földet becsülni meg valószínű illusio az igazságra nézve. Méltóztatassanak tekintetbe venni azt, hogy p. o. a' hegyalján, a' hol egy hold föld oly szertes és kavicsos, bizonyosan alig ér valamit, vagy talán semmit is, azon szempontból tekintve, a' miből Kossuth Lajos nézte; ellenben már csak azon tekintetből is, hogy nyugot avagy délnek fekszik, véghetetlen megváltoztatja értékét. De azt hiszem, hogy a' megváltást gyakorlati tekintetben is az igazságra nézve nem lehet máskint értelmezni; mert a' szőlő nem mindenütt van dézma kiadva, a' szőlőért igen sok helyen készpénzt fizetnek, némely helyen öt vagy hat p. forintot fizetnek, 's ennek tőkét kellene a' status által megváltani, a' mely tökéletesen túlhaladná ugyan azt, a' mit én és más velem egy értelműek kívánunk, kik a' megváltást nem a' föld értékétől, hanem annak jövedelmétől feltételeztetik.

Szeles Lajos: (Szavazunk!) Ha elállnak a' több utánam felírt képviselők, én is elállok szavamtól 's szavazhatunk. (Többen: elállunk; néhányan: nem állunk el!) Miután vannak, a' kik szavuktól elállni nem akarnak, én is szólok, de csak röviden. Mi magát a' tárgyat illeti, hogy a' szőlő masszája vagy haszna vételessék-e fel, részemről magát a' masszá akarom becsülés alapjául felvételni, azért, mert ha eddig a' földesur a' maga jövedelmét kibesülni, az industriát meg kellett fizetnie, és így nem maradt egyéb fen, mint a' föld; tehát itt is csak a' földet kívánom becsülés alapjául felvenni.

Szacsay Imre: Részemről azt kívánom meghatározni, mi a' kárpótlás és váltás tárgya, mert mint az általános vitából ki lehetett venni, vannak szőlők majorságiak, melyek az illető földesuraknak megtartandók, 's ezek kárpótlás alá nem esnek; vannak szőlők, melyek urbériek, 's melyek a' hozott törvény értelmében fogva a' status általi kárpótlás alá esnek. (Szavazunk!) Méltóztatassanak megengedni, ha meg nem határozzuk most, ezt többé soha meghatározni nem lehet, 's miatta zavar fog előidézni. Véleményem szerint a' megváltási alap, hogy azon szőlőbirtokost, ki maga miveli szőlőjét a' status fizesse, nem is jó, nem is tanácsos, mert végül fel a' szőlők vagy urbériek, melyek az urbéri tabellába irattak, vagy pedig folytonos kilenczedelés, tizedelés, adózás által urbériségek kezébe voltak, ezek szőlők kárpótlás tárgyai, vagy olyan szőlők, melyek közös legelőből vétettek fel. Itt sem kárpótlás sem váltásnak helye nincs; az ily szőlőtelep rendezéskor betudandó annak, a' kinek birtokában van. E tekintetből én egy törv. javaslatot készítettem, melyet ha méltóztatnak megengedni, ezennel felolvassok. (Olvassa!) (Szavazunk; halljuk a' kérdést!)

Elnök: A' szerkezetben, melyet Deák volt igazságügyi minster készített, becsülés alapjául a' jövedelem van felvéve, mit a' szőlő adott, akár legyen azon jövedelem természetében adott dézma, akár pedig legyen készpénz; a' központi bizottsági véleménye szerint pedig nem a' jövedelem, hanem a' földnek értéke vétetik fel alapul; tehát e' szerint az a' kérdés, hogy a' szerkezet — mert először arra kell szavazni, t. i. Deák igazságügyi minster ur által benyújtott szerkezetre — mely szerint a' jövedelem vétetnék fel, nem pedig a' föld, maradjon-e? A' kik ezt pártolják álljanak fel. (Néhányan felállnak.) E' szerint a' 2-dik §-ban el lévén fogadva az elv, hogy t. i. a' földnek értéke vételessék fel alapul, a' központi bizottság által ezen elv után szerkesztett 2-ik §-t fel fogja a' jegyző olvasni, 's ezután lehet hozzászólni, mert most csak az elv van elfogadva.

Vermes követ ur módosítása így szól: „A' megváltás alapjául általán véve ugyan a' szőlők földértéke vétetendő, — de a' hol az edigi évi jövedelem, a' földesurak által kötött szerződéses értelemben, a' föld értékehez aránylag kevesebb volna, ott az évi jövedelem fog sinormértékül szolgálni; ugyanazért 'sat.“

Szintay János: A' mennyiben az országunk különböző vidékein különösen a' szőlődézsma vagy hegyi tartozásokra nézve különbözők a' szokások, azon kivétel, mely Vermes képviselő módosításában foglaltatik, mulhatatlanul szükséges; mert épen azon vidéken is, hol lakom, a' hegyi tartozás vagy dézma sokkal kevesebb és kedvezőbb lévén, mint a' mennyi más vidéken divatozik: igazságtalan lenne ily helyeken terhebb alpra fektetni a' megváltást, mint mennyi haszon belőle a' tulajdonosra hárulnak. A' cél itt nem az, hogy a' földes urak nyereszkezzenek akár egyeseken, akár a' status; hanem hogy méréseket kárpótlást nyerjen azon haszonért, melyet a' szőlődézsma ből nyert. Ha pedig a' földértéke vételessék vidékünkön alapul, a' szőlő mivelő szorgalmas lakosság nemcsak hogy kedvezést nem nyerne, de valóban a' megváltás örökre lehetetlenit tennék; én pedig részemről a' népek kedvezését akarék ezen törvényezik által is nyújtani, 's jelenlegi állapotját rosszabbá tenni nem akarván, ohajtom, hogy azon vidékeken, hol a' hegyi tartozás könnyebb mint a' szokott rendes dézma: a' megváltás a' szokásban lévő évi hegyi tartozás szerint történjék Vermes képviselő módosítása értelmében.

Abonyi: Pártolom az előttem szólót, és nem látom az igazsággal meggyeztethetőnek, hogy midőn a' törvény a' szőlők megváltására alkalmat nyújt, azok kik eddig kevesebbet fizettek, mint természetbeli tartozásaik lettek volna, sokkal nagyobb váltási somával terheltesse; mert vannak oly vidékek, hol egy holdtól 15—20 krt fizettek, már pedig e' szerint kárpótlás fejében a' földnek besését is kénytelenitnének megfizetni, tehát Vermes indítványát elfogadom.

Ludvigh János: A' szavazás már megtörtént az írást, hogy a' földnek értéke vételessék a' váltás alapjául.

Elnök: Ezen szerkezet szerint meg volna becsülendő 1-ször a' jövedelem a' szőlőre nézve, és a' földértéke; ha a' jövedelem többre megy, mint a' földértéke, akkor a' földértéket vennék alapul, ha pedig a' jövedelem kevesebbe megy, akkor a' jövedelmet (Némelylyek: nem az van benne!)

Vermes Illés: Én tettem az indítványt, legyen szabad egy kissé magyaráznom. Vannak a' földesurak között régi szerződéses több mint 100 évesek, melyeknél fogva miután tisztán ki van téve bennök a' pénzübeli tartozás, a' szőlőtől 20 v. ft. fizetik sok helyen az egész szőlőtől. Már most ha az egészet kell megváltani, a' tartozásnak tőkét kell letenni, az pedig a' földbirtokos árát kellvén megfizetni, 5—6 ezer forintra is rá menend, 's ezt akár ki fogná megfizetni, világos igazságtalanság, mert a' földes ur régi szerződésben kikötötte magának, hogy több jövedelme nincs, mint a' mennyi a' szerződésben meg van állapítva.

Elnök: Tehát ebből a' következik, hogy a' földes ur kikötötte magának, miszerint semmi esetre sem húz több jövedelmet, midőn ideiglenes szerződésre adta ki.

Elők: Ezt a' módosítást elfogadni nem lehet, oly calculusha vezetné a' házat, melyből igazságtalanság keletkeznék. Azon szőlők, melyek kevesebb jövedelmet adhatnak mint a' föld értéke, olyanok lehetnek melyek legközelebb aztattak ki, 's a' földesurak kevesebb bér mellett adták ki most azokat azu reményben, hogy majd később nagyobb jövedelmet kötnék ki maguknak. 'S ekképen a' földes urak károsodnának. Én tehát azt hiszem, ha az egyiknek megadjuk a' föld értékét, a' másiknak is meg kell azt adni.

Ányos: A' statusnak kötelesege mennyire lehet gazdálkodni.

A' javaslat annyit foglal magában, hogy a' földbirtok becsültessek meg, ha azonban az eddigi jövedelem az uraságuk a' becsülésé kevesebbet hozna, akkor ezen jövedelem vételessék basisul. Ez áltai nyerni fog a' status, a' szőlőbirtokos pedig veszíteni nem fog. Én igazságtalanságnak tartom, hogy akár a' status terheltessek drágább megváltással, akár a' magános köteleztessek drágább megváltásra, mint eddig fizetett.

Eckstein: A' föld besce el levén fogadva, figyelmeztetem a' házat, hogy nem minden föld egyforma minőségű bortermesztésre. Nem lehet úgy becsülni a' szőlőföldet mint a' buzaföldet. Tehát azt a' módosítást kívánom hozzá tétetni, hogy a' becsülésnél a' becsülendő földön teremni szokott bor minősége és ára szinte irányul szolgáljon.

Nagy Sámuel: Ellenkező véleményben vagyok, mert a' törvénynek általános alapon kell fektüdni, 's minél egyszerűbbnek lenni. Az egyes esetek engem nem vezethetnek arra, hogy a' mit el akarunk kerülni, a' jövedelem becsülését végjük alapul.

Egy képviselő: Vermes követársam indítványát pártolom, mivel összekötötésben látom lenni az egész elvet, 's az általa felállított eljárást az írtványföldekkel. Azon megyében, melynek képviselője vagyok, számtalan, 100 holdakra menő írtványok vannak. Van eset, hogy egy hold után 4 garas fizetetik és sem a' statustól, sem a' magányostól nem lehet többet kívánni, mint hogy csak 4 garas kárpótlást nyerjen a' földesur; ha valaki becsülte volna a' földet, akkor a' földesur 10—20-szor nagyobb jövedelmet kapna. A' földesur többet nem kívánhat, mint hogy jövedelme kárpótlásaként az írtványok és a' szőlőkre nézve. Tehát azon egyes esetekben, hol kevesebb a' jövedelem, mint például a' dézma után változó jövedelemnél, pártolom Vermes indítványát.

Elnök: Még egyszer elolvassom Vermes indítványát, a' mire szavazni fogunk: „A' megváltás alapjául általán véve ugyan a' szőlők föld értéke vétetendő, — de a' hol az eddigi évi jövedelem a' földesurak által kötött szerződéses értelemben, a' föld értékehez aránylag kevesebb volna, ott az évi jövedelem fog sinormértékül szolgálni.“ — A' kik elfogadják, álljanak fel! (A' többség feláll.)

Olvasatik a' 3-d. §.

Elnök: Ezen szakasz az eljárásról szól. Következik a' 4-dik.

Ternyei: A' 3-dik §-ban ezen kifejezés helyett „a' földnek ura“ kívánám tétetni „a' földbirtokos“.

Elnök: Most következik a' 4-dik szakasz. Miután a' 4-dik §-nak vége felé arról van rendelkezés téve, hogy a' megállapított váltási summát akár egészen, akár részletesen lehet lefizetni: következőleg ezen szerkezetben a' status általi kárpótlás elve nem lévén kimondva: ez összekötötésben áll a' többi szakasszal. Hanem miután egy 20 tag aláírással ellátott iv van benyújtva, azon elvet, miután a' status által kárpótlottnak-e a' szőlők, vagy a' birtokosok által, előbb el kell dönteni, mintsem a' 4-dik §. tárgyalás alá jöjné. Erre nézve van szerkezet benyújtva Madarász ur által: Mindazon szőlőbirtokosok helyett, kik szőlőjüket önközökkel művelik, a' kármentesítést az állomány vállalja el. A' második módosítás a' következő: Mnd az urbéri szolgálókat teljesítet, mind a' magokat két kézi munkájokkal tápláló szőlőbirtokosok helyett, a' megváltási díjt a' közállomány teljesítendő, kik a' főnebb két sorozatba nem jönnek, az illető tulajdonosokat, magok fogják kármentesíteni. Következik a' 3-dik módosítás: Mindazok helyett, kik egy egész telket vagy ehhez hason értékű földet vagy házat nem bírnak, a' kármentesítést az állomány vállalja magára; ellenben kik egy egész telket vagy egyenlő tőkájú ingatlan birtokot, vagy 500 fnyi ingó vagyont bírnak a' kármentesítést magok teljesítendik. — A' kérdés az, hogy a' kárpótlást általánosan maga tegye mindenki, ki a' szőlőt bírja vagy pedig a' status által történjék a' kárpótlás. 's kik mennyiben kapjanak a' status által kárpótlást.

Palóczy László: A' kérdés mely előnkbe adatott felette fontos, mellette és ellens, sok nehézségeket lehet rákászni halmozni, lehet mind a' kettőt oltalmazni és ostromolni; de azt tartom olyan időben élünk, midőn a' gordiusi eszmét nem jobban összehonyolítani, hanem ha másképen nem lehet, ketté vágni kell. Rövid akarok lenni. A' kérdés az, vajjon a' szőlőbirtokosok magok tegyék-e le a' megváltási árt? Ez ismét kétfelé megy t. i. általánosan minden szőlőbirtokosok magok váltásuk e meg magukat, vagy a' szegényebbek kivételesen? Ha általánosan minden szőlőbirtokosnak meg kell fizetni a' váltásbért, az lesz belőle, hogy a' szegények nem tudják megfizetni, mert végül fel, hogy a' szőlőt elveri a' jég, vagy tavaszok megfagy, vagy megrohadt ugy, hogy 12 év közt 7 év alatt semmit nem kap belőle: illyenkor a' földesur sem szokott kapni belőle; de most rosszabb lesz a' birtokosnak sorsa mint volt, mert ha nem termett a' szőlő nem adott az urnak semmit, most pedig évenként bizonyos sommát kell neki fizetni, 's ezt nem fogja tudni megfizetni, majd azután a' földesur perbe fogja még a' hátralévő summának kamatját 's perköltészeket is fogja megfizettetni, 's a' birtokos azt fogja mendáni, sokkal jobb volt a' régi állapot. Egyébiránt, ha csak a' szegényét akarunk fizetni előre megmondom, hogy ebből ezer confusio lesz. Hol van az emberi bölcsesség, mely ki tudja czirkalmazni 's meghatározni, hogy valaki tehetőse vagy szegény; lehet valakinek háza, vagy akár uradalma, 's lehúzván a' lehuzandókat Irusnál is szegényebb ember. Lesznek majd vizsgálatok tabellázások, öszveírások, számtalan diurnum fizetések, 's megmutatja a' tapasztalás, hogy oda megy ki a' dolog, hogy csupa confusio lesz; panasz, kedvezések, interessentiák, mint hajdan a' neoaquistica commissio vagy pedig a' Józsefcsászár parancsoltá dimenziók alkalmával, melyek minden pontoság mellett igazságtalank voltak. Tehát egyéni meggyőződés szerint nincs más mód, ha a' közjót elő akarjuk mozdítani, ha azt akarjuk hogy mindenki egyiránt nyerjen és veszítsen, mint hogy a' közállomány vállalja magára az egészet. Tegnap Ágoston követársunk számokkal mutatta meg, mily számtalan milliómokra keverték bele a' status, ugy hogy a' teher alatt a' status öszve fog roskadni. Én azt tartom, nem lesz az oly sok mint előre gondoljuk. Megmondom okaimat. Ki a' legnagyobb földbirtokos és kiveszt legtöbbet a' dézma eltörlésére által? Legtöbbet vesz a' közállomány, mert bírja a' kamarai és koronai nagy mennyiségű javakat és a' clerus. Nem hibázok, ha azt mondom, hogy e' kettő együtt bírja az országunk harmadrészét. A' közálladalomra nézve egy vélekedem, hogy miután az elv meg van határozva, hogy a' közálladalom javait nem kell megadóztatni, mert egyik zsebéből a' másikba tenné a' status a' pénzt, nem szükséges hogy magának adjon pótlékok az elvesztett szőlődézmáért. Különben a' status semmit nem vesz; ha jóságában dézma fejében nem kap semmit, nyér az adóban, mert a' jövedelmi adó szerint, a' mit a' szőlő birtokosra rávetettük, abból le kell neki huzni a' dézmát, a' mit ad a' közállomány. Miután a' dézma eltörlötetett, fizet az egész jövedelemről azaz fizet több adót. Másik földesur a' clerus. Nem akarok most a' papi javakról szólni, más időkön fognak ezek tartozni, de nem fogja nekem egy magyar publicista is tagadni, hogy a' clerus jóságai a' status jóságai, és a' status azokról rendelkezhetik. Nem tagadhatja senki, hogy a' clerus nem tulajdonos, hanem haszonvevő. Ha a' clerus elveszti a' dézmát sz. István, sz. László 's más királyok adományaiából, még elég boldog állapotban marad, hogy élhessen. Tehát a' clerus javaiban nem szükséges a' dézmát megváltani. Nem terhelem tovább ezen diszes koszorut beszédeimmel, hanem felhozok egy példát a' magyar nemzet nagylelkűségének felbúrsztására. Ha valamely nemzetnél nagy tettet látunk, ne csak bámuljuk azt, hanem kövessük is. Kinek ne jutna eszébe, hogy a' nemeslelkű Wilberforce, nyugodjanak békében porai, 30 évig sürgette az

angol parlamentben hogy a szerencsés rabzolgóság töröltessék el, s 30 évig elvetették indítványát, míg végre keresztül ment és törvény lett belőle. Ott inkább tehetné volna a törvényhozás, hogy az ilyen utálatos, emberhez nem illő undok állapot hatalomszóval szüntessék meg; de ezt nem tette; Anglia ösvészámálta, hogy kinek mibe került, mert pénzen vették az embereket, s meghatározta, hogy a szerencsés rabzolgósága megváltással töröltessék el és erre 20 millió font tettinget vagyis 200 millió forintot szavazta, a parlament. Ezen nemes tette Angliának nagyobb fényfel fog tündökölnei a historiában, mint abukiri vagy trafalgari diadala. Tehát 1834-ben midőn első augusztusra viradt az éjszaka 12 órakor 850 ezer rabzolgóról hullottak le a láncok és szabad emberek lettek azokból. És azt Anglia tette, melynek az adóssága van, hogy már akkor kiszámították, ha a földgolyó búsit, hol legdomborubb t. i. az aequator alatt körül raknak két forintos tallérokkal, Anglia adósságaival az egész földgömböt háromszor lehetne körülrakni. S talán megszűnt Anglia azért hatalmas lenni? Ezen nem, csak okos fiacskok keltenek. Ha Küköket teszik financia-ministeré, adósságoknál egyebet nem eszál, de okossággal az adósság a nemzetet még erősebb teszi. Nem terhelek többé titeket beszéddel nemzeti képviselők, hanem az igazság és jövő zavarok elkerülése, a nemzet méltósága s boldogsága kívánja, hogy a váltási summát a status vállalja magára.

Piller: Azt hiszem hogy az igazság és egyenlőség elvénél fogva lehetetlen elfogadni az előttem szözlött követéltársam véleményét. Az 1836-dik országgyűlés világosan meg állapította, mi legyen az urbéri állomány. Az 1848-ki törvény kimondja, hogy mind az, mi az urbérhez tartozott vagy ennek ezime alatt létezett, a status által megváltassék, következésképp ugy hiszem mit a törvény martianban ki nem mondott, az szeptemberben sem lehet urbériesség. Megkülönböztetem tehát a mostani állapotot azo urbéri állapottól, mely iránt, a törvény kimondotta véleményét. Véleményem szerint — miután az ország csak azokat kívánja a bilinesektől felszabadítani, melyek a hibriség szinét viselik magokon: nem lehet azt mondani, hogy midőn törvény kedvezményeket ad, akkor egyéb jogokat sérthesen; mert ha a status ezt magára vállalja, megsértésébe nem volt földesurnak jogait, ugy mind azon számtalanok jogait is, kik szözlökkel nem bírnak, s a kik sokkal szegényebbek az országban azoknál, kik szözlökkel bírnak. Bivatom az a földesúr, hol 100 ezrek laknak olyanok, kiknek semmi szözlők nincsen. Valjon igazság e az, hogy azon szegény nép, mely kevesebbet bír, mint akár melly más legkisebb szözlökirtokos, most midőn a status a terhet magára vállalja, néhány garasból fizesse azt, kinek szöleje van, hogy megváltassék? Azt hiszem ez igazságtalanság volna a földesur irányában is, mert tartoznék résztvenni a megváltásban; tehát azt sem kapná meg, a mi részére megbecsültetik, mert ő maga is részt venne azon kárpótlásban, mely reá esnék, mint a statusnak egyik tagjára. Véleményem szerint tehát ezt az igazság szempontjából elfogadni nem lehet. A statusnak köteleessége a földet és embert szabadá tenni, de soha sem szabad azt mások rovására, és a jogok szentségének megsértésével tenni. Oda járulok tehát véleményemmel, hogy mindenki váltsa meg önmagát annyival inkább, mert én könnyebb megváltást nem ismerek. Mit ez; gyakran tiszser is többet érhet maga a szözlő, melyet ingyen fog kapni, mert sokszor egy évi termés is képes a megváltási summát kiegyesztelni, ha pedig 3—4 évre osztja fel az illető, oly könnyen megválthatja magát, hogy észre sem veszi, midőn földjét szabadá tette. De ezen megváltásnak morális haszna is van, mert minden ember jobban szokta szeretni és zivesebben ragaszkodik azon tulajdonhoz, melyet tulajdon fáradsága által szerzett magának. (Szavazunk!)

Luzsénszky János: Azon forog a tanácskozás, ki váltása meg a szözlődézsámát, némelyek azt vélik a status, és pedig meg az adómentes táblaszözlők birtokosait is, mások csak némely szegényebbek status általi megváltását tervezik, mások ellenben a magok általi megváltásit kívánják. — Kérdem azokat, kik az első olyast kívánják, melyet ha kívánnak a táblákkal bíró volt adómentes birtokosok is, eltagadom hogy van bennök egy csep nemes vér, kérdem, ha számot vetettek e magokkal, és ha tudják e mennyivel rendelkezhetnek és mennyi a váltó somma? s mivel ezt sem nem tették, sem nem tehetik, tanácsosnak nem tartom azon hiba ismétlését, melyet a törvény hozzá tett az urberváltásig calculusnál, mely illyes hibát nem hiszem, hogy a legutolsóbb hazafai is tetik, ha előbb calculáltak. — A pénzügyminister kijelentette világosan, hogy az urbéri váltásba kiadódnak status kötelezvények 5 procentjéről sem állhat jót, valjon ki fog adni annak hitelt, ki kötelezhető annak elfogadására, ha háromszorosztatni fog; most a szözlökirtokosok képzelt ellenkezésétől — félnek, félhetnek akkor a couponbirtokosok általános lázadásától. — A némelyek status általi megváltása a párvonalat nem eszál, de azt sem az igazság, hogy némelyek mevtálását az egész haza fizesse.

Ugyanezt kívánom, hogy ez 40 és 10 ft maximum és minimum mellett megállapítandó föld becse alapján váltsa meg magát a kik, mivel azonban sok van olyas, kitől az azonnali váltásig ki nem telik, azok illyes adósságait, kik szözlöküket tulajdon kezekkel dolgozzák, legyenek azok azok, vagy adómentesek, ezen adósságukat a szerkezet értelmé szerint 5 pctnyi kamat fizetés mellett 20 esztendő alatt fizethessék.

Végre arra vagyok bátor figyelmeztetni a házat, hogy a szözlök alatt nemcsak kertek, de szözlök között földesek is vannak, ezekről megfejtkezni nem szabad, a mint arról sem, hogy szözlöcskéket gazdag városi polgárok s hivatalnokok is bírnak, s ezek sem igényelhetnek ingyenszözlöt.

Jekelfalusy Emil: En két szempontból nem pártolhatom azon elvet, hogy a status váltsa meg a majorsági földeseket. Először azért, mert nem akarom előre is kimondani a status-banquerotte-ot; már pedig uraim, oly terheket vállalni az országra, melyeket el nem viselhet, nem tenne egyebet, mint a statusbanquerotte-ot előre kimondani. — A második szempont, melyből kiindulok, az, miszerint a törvényhozőnak nem félelemből, hanem igazságból kell kiindulnia. Hallottam a többek közt említett, hogy Jellachich megígérte a népknek a dézma elengedését, adjuk meg tehát ezt mi is; de én erre a törvényhozőnak test egyik tisztelt férfinak szavaival csak azt modom, hogy a törvényhozőnek akkor sem kell megijednie, ha ágyut szegnek ellene. En tehát nem félelemből, hanem az igazság szempontjából indulvanki; nem szavazhatok arra, hogy a status váltsa meg a majorsági földeseket.

Repeczky: (Felkiáltások: Álljon el a szótól! Zaj.) Látván, hogy nincs türelme a háznak, ismét szives köteletségemnek ismerem, előlmi a szótól. (Szavazunk! halljuk a kérdést!) Módosításemat beadom.

Dobozy: Engedelmet kérek, azt gondolom, hogy csak elvről van szó; de most látom, hogy több módosítási szerkezetek is adattak s adatnak be; tehát beadom én is módosításomat. (Szavazunk!)

Elnök: Vannak többen, kik általánosan azt kívánják, s ez a benyújtott módosítási szerkezetben is befoglaltatik, hogy minden tekintet nélkül akár gazdag akár szegény birja a földet, a status fizesse a kárpótlást; s vannak ellenben oly módosítások, melyek pártolva a volt igazságügyi minister szerkezetét, általánosan akár szegény akár gazdag birja a szözlöt, nem kívánják a statusáltali kárpótlást, hanem hogy mindenki maga fizesse. Ez a két különböző eszme. Vannak azután olyanok, kik az módják, hogy különbséget kell tenni

azok közt, kik magok mivelik a szözlöt, s ezekért a status fizesse a kárpótlást; s azok közt, kik nem maguk mivelik, s ezekért ne a status fizesse a kárpótlást. Vannak ismét módosítványok, melyek ezen kitétteltől: „kik maguk mivelik a szözlöt“, eltérnek s kívánják, hogy mondassék, miként a kik egy urbéri telekkel, vagy ehez hasonló értékkel bírnak, például házzal; vagy, hogy a kik fél telekkel, vagy 1/2, vagy 2/3 részzel bírnak, s így tovább, mert 15 illy értelmű módosítás van, hogy tehát azokért, kik az elszámlált categoriákba esnek, a status fizesse a kárpótlást. Ezen módosításokon tehát sorban keresztül kell menni, hanem az első kérdés minden esetre az, miszerint döntessék el, hogy a status fizesse-e a kárpótlást, vagy maga a birtokos? Egyébiránt be van nyujtva egy szavazási lap, mely ezen utóbbi kérdés eldöntésére nyílt szavazást kíván; hanem arra figyelmeztetem a házat, hogy ha a többség úgy döli el, miszerint a status fizesse a kárpótlást; ezen szavazat által nem lesz eldöntve, hogy különbség tétessék-e, vagy ne a földbirtokosok fokozatára nézve. (Helyes.) Az első kérdés tehát az, hogy magok a szözlökirtokosok legyenek-e kötelesek vinni a kárpótlást minden különbség nélkül, vagy pedig a status? Ha úgy döntenék el e kérdés, hogy magok a birtokosok, akkor minden további szózatolásnak vége; de ha nem fogják maguk a szözlökirtokosok fizetni a kárpótlást, akkor természetesen átme-gyünk az egyes részletekre. Azokat, kik a névszerinti szavazásra ívet nyujtottak be, felszólítom, kívánják-e a nyílt szavazást? (Némelyek: igen! Mások: nem!) Vannak, kik a nyílt szavazástól ellátnak. de vannak olyanok is, kik nem akarnak ellátni; felolvasom tehát az aláírtak nevét, s ha lesznek 20-an a kik kívánják, akkor a nyílt szavazás meg fog történni. (Felolvasván a nyílt szavazásra aláírtak neveit, ezek legnagyobb részt kívánásággal mellett megmaradtak.) Névszerinti szavazás lesz. Felteszem még egyszer a kérdést. A kérdés az: kívánja-e a képviselőház, hogy maguk a szözlötulajdonosok viseljék a kárpótlást? A kik igennel szavaznak, azt fogják mondani „igen“, kik nemmel szavaznak, az az kik kívánják, hogy nem maguk a tulajdonosok, hanem természetesen a status fizesse a kárpótlást, fenmaradván egyéb-iránt, hogy a status categoriákból valamelyik felállítsák „nem“ mel fognak szavazni.

Szentkirályi Mór: Elismerem ugyan, hogy a dolog mostani állásában nem lehet a kérdést másképp feltenni, mint a hogy felvetettük; de méltóztassanak megengedni, hogy mielőtt szavazásra kerül a sor kimondjam, miként ezen kérdésre még sem lehet szavazni. En például azon helyezetésben vagyok, miszerint consequentiában látom lenni azok véleményét, kik azt mondják, hogy ha a status minden különbség nélkül magára vállalja a terhet az urbériességre nézve, következésképp a szözlökirtokosok is fognak az urbériesség terhének lerovását segíteni, viszont igazságos az, hogy kik az urbériesség ekkép megkapták, segíték a szözlökirtokosokat; hanem előttem még azon kérdés merül fel, hogy lehet e s mielőtt az általános beesés meg nem történik, nem tudom, hogy lehet-e a statusra vonni azon terhet, mely a status általi kárpótlással jár. Ha tehát tisztán állna előttem az összeg, mely a kárpótlás fejében járni fog, s látánám, miként ezen összeg oly nagy, hogy a status magára nem vállalhatja; akkor arra szavaznék, hogy fizesse tehát maga a szözlötulajdonos; ha pedig látánám, hogy a status ezen terhet magára vállalhatja; akkor arra szavaznék, hogy fizesse a status. Mindaddig tehát, míg az előttem tisztában nem áll, ezen kérdésre nem szavazhatok.

Elnök: Igazsága volna képviselő urnak, ha a szerkezetben, melyet a volt igazságügyi minister benyujtott, ezen kérdés nem volna positive eldöntve, hanem miután positive el van döntve, s világosan ki van mondva, hogy minden szözlő birtokos maga fizesse a kárpótlást, ez ellen pedig, több oldalról ellenvetések tetettek, s mintegy 15 módosítás nyujtottak be; lehetetlen, hogy ne döntsiük el először is azt, hogy a szerkezet elfogadjatik-e vagy nem? (Általános helyealés. Szavazunk! Szavazás.)

Nemmel szavaztak: Abonyi. Agoston. Antal Imre. Antal Mihály. Bagosi. Bartal. Baternai. Benzke. Bessenyei. Bezerédi István. Boczkó D. Boczkó K. Bodon Ábrahám. Boldizsár. Botka. Buda Buday. Endre. Bóly. Borbély. gr. Bathányi István. Békásy. Boheczel. Bojér. Csiky. Cseh. Csupor. Csokolos. Daniel. Décsay. Doboli. Dobozy. Dualszky. Döry. Elek. Ersey. Eördögh. Fábán G. Farkas Károly. Fehér Lajos. Fekete L. Fiath István. Fülöp Lipót. Glozer Fer. Gabriel István. Gözman. Gyergyói G. Hadass L. Hajós. Haczelt. Hertelendy. Hettyei István. Hettyei V. Hevessy. Horvát Bódi. Horvát Fer. Horvát Jós. Horvát Péter. Halász. Hegedűs. Hermán. Imrédi. Jendrossik. Jakubik. Józsa. Kalauz. Korásonyi. Koller. Komlósy. Kovács L. Kovácsics J. Kubicza Pál. Kubinyi Flór. Kubinyi Ödön. Kupricz. Kricsfalusy. Keller. Kálóczy. Ludvig. Lukács. Lukinics. Madarász Józsa. Madarász L. Madarász Józsa. Martinek. Martonfy. Miskolczi. Moricz. Murgu. Mulek. Nagy Ignác. Nagy József. Nagy Károly. Nagy Sámuel. Német Albert. Nyéky. Nozdroviczky. Nagy Károly. Okolicsányi. Oleváry. Olgay. Osztrovsky. Omazta. Onusz. Palóczky. Pap. Patay. Plechl. Popovics. Papfalvy. Pap Máté. Puky Miklós. Raczkovics. Radnics Pál. Recskly. Repeczky. Riskó. Rónay. Röl. Román. Rängey. Racsics. Selevér. Simon. Somogyi. Somosy. Sréter. Szabadfy. Szalay. Szálé. Szalmásy. Széles. Szentiványi. Szerb. Szintay. Simay József. Szinay Eödn. Szivak. Szőke. Zsembery. Szabadhegyi. Tancsics. Tar. Tolnay. Toperczer. Török B. Torma. Torma István. Talián. Török István. Urbán Gy. Vadnai. Vagyon. Varga Benedek. Várkonyi. Vitulai. Vilád. Varga Sándor. Vörösmarty. Záborzky. Zahorai. Zákó István. Zákó Péter. Zelenai. Zichy Antal. Zaitvay. Hajnik P. Pap Endre. Pálffy. Simon Pál.

Igenel szavaztak: Ambrus. Anyos. Bánhidy. Bogdanovics. Berde. Demeter. Francsek. Farkas Pál. Fekete Lőrincz. Frideczky. Fábry. Fábán D. Fehér Márk. Fehér János. Fozsó. Fésüs. Gencsy József. Ghyecz K. Gózon Imre. Grosz K. Gál János. Gyórfy. Horvát D. Hunfalvy. Huszág. Horvát Ist. Hauser. Haller. Jelesy. Ivánka. Jekelfalusy. Justh. Jakab Ján. Kandó. Karika. Kazinczy. Kosics. Kovács M. Kubinyi Ferencz. Kund. Kemény Dom. Kapi. Lóynai Gáb. Luzsénazky Ján. Majereszky. Marsovszky. Martiny. Mátyás. Molnár. M'kó M. Mihály G. Mikes. Másvilági. Molnár D. Neszter. Okolicsányi L. Pap Mór. Pap Ján. Piller. Gend. Prónay G. Póssa. Szabó S. Szalbek. Szaplanczay. Szacsavay. Szentimrey. Szumrák. Szentiványi Gy. Schmidt K. Schmidt M. Tar K. Ternay. Topler Sim. Topler Antal. Ujfalusy. Vermes. Veszter. Vas Samu. Sennyey. Hanke. Lóynay. Sinkai.

Elnök: A szavazás megtörténtén, a szerkezet mellett igenel szavaztak 82-en, nemmel 172-en, nincsenek jelen 129-en, a többség tehát e kérdést nemmel dönti el, következésképp a háznak eddigi megállapodása, hogy nem a szözlötulajdonosok fognak az illető kárpótlási összeget az illető földes uraknak megtéríteni. Már most következnek azon módosítványok, melyek szerint kívánatlik, hogy nem a szözlökirtokosok, hanem általában, mint Palóczy követ ur is mondotta, a status fizesse a kárpótlást, minden tekintet nélkül. Azt gondolom, mielőtt átmenne a fokozatokra azt kell előbb eldönteni. (Helyes!) Tehát az a kérdés, kívánja-e a ház, hogy a kárpótlás minden tekintet nélkül arra, hogy a szözlökirtokosok vagyonosok, vagy nem vagyonosok, a status által fizetessék? Kik igennel szavaznak méltóztassanak felállni. (Kevesen felállnak.) Tehát a háznak többsége e kérdést akként dönti el, hogy a status nem minden tekintet nélkül, hanem bizonyos categoriák szerint fizesse a kárpótlást. Most tehát meg fognak állapítani a categoriák. Ezekre nézve az egyik benyújtott szerkezetben általánosan mondatik az, hogy csak azokért, kik maguk kezével munkálják a szözlöt,

fizesse a status a kárpótlást. Először azt kell eldönteni, azután át mehetünk a categoriákra. Hogy a ház tagjai arra nézve, mire szavazzanak, megállapodhassanak, elmondom a benyújtott szerkezetekben javasolt categoriákat. A legnagyobb fokozatban az mondatik, hogy azokért fizesse a status a kárpótlást, kik egy urbéri telket bírnak, s tovább lefelé, vagy ugyanannyi földet, vagy például házat. mely szinte annyit ér. Ezután vannak, kik fél telket, továbbá, kik 1/2 telket, ismét mások 2/3 telket, vagy 800 p. forintnyi vagyont, s végtére, kik azt kívánják megállapítani, hogy azokért fizesse a status a kárpótlást, kik a mult országgyűlésen adott engedményekben nem részesültek, tehát csak a szellekért. Mielőtt elkezdenék a categoriák felállítását, azon elvre kell előbb szavazni, kívánja-e a ház hogy csak azokért fizesse a status a kárpótlást, kik tulajdon kezökkel mivelik szözlöket? Ha ez el lesz döntve, elkezdehetjük a categoriákat alról feljölle. (Helyes!) Tehát azok, kik kívánják, hogy a status általi kárpótlásban azok részesüljenek csak kik, szölejeket saját kezökkel munkálják, méltóztassanak felállni. (Kevesen felállnak.) Ezt tehát a ház többsége nem fogadja el. Most átmehetünk a categoriákra. A legelső categoria az, hogy a status csak azokért fizesse a kárpótlást, kik a mult országgyűlésen adott engedményekben nem részesültek.

Anyos: Ha ezen kérdés úgy döntötnék el, hogy azokért fizessen a status, kik a mult országgyűlési engedményekben nem részesültek: akkor a leggazdagabbakért is fizetne a status, ezt pedig nem tartom helyesnek. (Egy hang: Tehát ne álljon fel! Zaj.)

Elnök: Magam is azon nézetben vagyok, melyet követ ur kijelentett, de nem tennék egyebet, mint azt, hogy nem állnak fel; azt hiszem, hogy mindenki fogja tudni, mikép szavazzon. (Igaz! helyes!)

Nagy József: En részéről csak felvilágosítani akarom a kérdést. Igaza van Anyosnak, hogy ha oly általánosságban döntötnék el a kérdés, mint feltetett: nem érnök el azt, mit elérni kívánunk; én tehát pótlólag ugy kívánám a kérdést feltételni, hogy azokért, kik a mult országgyűlésen hozott törvények kedvezéseiben nem részesültek, de különben tulajdon kezökkel mivelik szölleket, fizesse a status a kárpótlást. (Egy hang: Már ezen tul vagyunk! Zaj.)

Elnök: Van itt több szerkezet, s van egy határozottabb is, mely azt mondja, hogy általában csak azon szözlökirtokosokért vállalja magára a status a kárpótlást, kik urbéri jobbjá, vagy zsellér név alatt ismeretesek, a többi birtokosok pedig saját erejükkel váltsák meg magokat. Egyébiránt nem arról van most szó, hogy e vagy ama szerkezet jó-e vagy rossz, mert hiszen én a követ urak helyett ugy sem fognak új szerkezetet csinálhatni; hanem felteszem a kérdést, s a kinek tetszik reá szavazni, az fel fog állni; a kinek pedig nem tetszik ilye marad. (Helyes!) A kérdés tehát az, hogy azokért, kik a mult orsz. gyűlésen hozott törvények jótékonyaságában nem részesültek, fizesse-e a status a kárpótlást? Kik elfogadják, méltóztassanak felállni. (Senki sem áll fel!) Nem fogadja el a ház. — Következik egy másik categoria. Van itt egy szerkezet, mely az előbbinivel különben megegyez, hanem csak azon különbség tétetik, hogy kik az urbéri jobbjá, és zsellér név alatt értetnek, azokért fizesse a status a kárpótlást. Kik ezt elfogadják, méltóztassanak felállni. (Senki sem áll fel.) Ezt sem fogadja el a ház. —

Következik azon categoria, mely szerint meghatározatik, hogy azon szözlökirtokosokért kiknek dézmas szöllejek, s hajlékul szolgáló házuknál egyéb vagyonuk nincs, tellesitse az állomány a kárpótlást. Kik elfogadják, álljanak fel. (Kevesen felállnak.) Erre sincs többség. — Következik azon categoria, mely szerint az mondatik ki, hogy a fel telkes jobbjágyoktól kezdve lefelé fizesse a status a kárpótlást. (Kik ezen categoriát kívánják meghatározatni, méltóztassanak felállni. (Senki sem áll fel.) Tehát nem fogadja el a ház. — Van egy másik szerkezet, melyben mondatik, hogy azon szözlökirtokosokért, kik lakbelyük határában bírnak szözlöt, s nem saját kezökkel mivelik ugyan, hanem dézmat adni tartoznak, fizessen az állomány. Kik elfogadják, álljanak fel. (Senki sem áll fel.) Nem fogadja el a ház. Következik azon szerkezet, melyben mondatik, hogy azokért kik 1/2 telekkel bírnak, vagy összes vagyonuk értéke 500 forintra megy, fizesse a status a kárpótlást. Kik elfogadják, méltóztassanak felállni. (Sokan felállnak.) Nem vehetem ki a többséget, megfordítom a kérdést. Azok, kik az 1/2 telket vagy 500 forintnyi értéket categoriálom meghatározni nem kívánják, álljanak fel. (A nagyobb rész feláll.) Ezen categoriát sem kívánja a ház meghatározni. — Következik azon categoria, melyre nézve a szerkezet ugyanaz, mi az előbbinivel volt, csak hogy az egy nyolczedrész telek helyett 1 negyed rész mondatik, az 500 forint pedig marad. (Kézinczy: 700) Ezen szerkezetet Kazinczy adván be, az 500 forintnyi érték helyett 700 forintnyi értéket kíván tétetni. (Zaj. Többen: nem jól lesz így!) Tehát végük ketű a dolgot, méltóztassanak előbb arra szavazni, kívánjuk-e az 1 negyed rész telket meghatározni, s ha ez eldőli, akkor lehet az 5—6—700 forintnyi értéket megállapítani. (Helyes!)

Jekelfalusy Emil: En az 1/2 rész telek meghatározására nézve kétségesnek tartom a többséget, miután tehát a szabályok azt mondják, hogy a névszerinti szavazást sürgetni lehet, én ezt kívánom. (Zaj.)

Elnök: Ha az érdemes követ ur kívánja, megfogom számítani a szavazatot.

Anyos: Ne töltsek az időt, hiszen én is a minoritáshoz tartozom, de állatom, hogy kik ellenkezésképp szavaztak, többségben vannak. (Egy hang: megnyugtatónkra még is össze lehetne számítani a szavazatokat.)

Elnök: Mihelyt az érdemes követ urak scrupulisálnak, megszámitatom a szavazatokat. (A jegyzők össze számolják a szavazatokat.) Az érdemes követ uraknak nem volt jó szemmértékük, mert 91 van 135 ellen.

Elnök: Az 1/2 nem nyorvén többséget, következik az 1/4, kik 1/4 akarnak álljanak fel. (Felállnak.) Nem tudom kivenni a többséget azért megpróbálom a kérdést fordítva. Kik nem 1/4 hanem többet akarnak álljanak fel (felállnak.) A különbség igen csekély, azért most sem tudom kivenni a többséget. (Szavazunk név szerint!)

Német Albert: Méltóztassék elnök ur a követeket felszólítani, hogy ne távozzanak mert nem leszünk teljes számmal.

Elnök: Mielőtt nyílt szavazás történnék, arra akarom a házat figyelmeztetni, hogy az előbbin szavazásnál már kivilágosodott, miként igen kevés volt több követ jelen, mint kellett, ha tehát most csak 10 menne is el nem leszünk teljes számmal, azért felszólítom a jelenlévőket ne távozzanak, különben hiában töljük az időt. A kérdés az: azok helyett kik 1/4 telket bírnak, vagy ugyanannyi földet ha nemesi birtokuk volna, vagy anyyi értékű ingatlan birtokot, mely 1/4 telek értékével felér, kik ennyit vagy még többet bírnak azok helyett a status fizesse a kárpótlást. Tehát ki 1/4 telken alul bir a helyett a status, kik felül bírnak, magok fizessék. Kik igennel szavaznak, azok elfogadják az 1/4 telket, kik nemmel 1/4 teleknél többet kívánnak.

Következett a nyílt szavazás.

Igenre szavaztak: Abonyi, Anyos, Bánhidy, Bartal, Baternai, Beniczki Pál, Bogdanovics, Bogyó Sándor, Botka, Békási, Bethlen G. Berde, Boer Ant. Csupor, Darvas, Dobolyi, Dóri, Elek, Brós, Fábán, Francsek, Farkas Károly, Fekete Lőrincz, Fülöp, Fábri, Fábán, Fehér Márton, Freund, Gabriel, Gencsi, Gyergyay, Gaal J. Gyórfy, Hanke, Hertelendy, Hettyei, Horváth Ödön, Hunfalvy, Huszág, Horváth Ist., Hauser, Haller, Lóynai Meny, Illásy, Imrédi, Jekelfalusi, Jendrossak,

Kalauz, Kovács, Kemény, Martini, Den. Na, Olcsvári, Raczkov, mony Ra, czai, Sz, Tar Ján, Ist. Top, Vermes, Józ. Gó, Angyal, kó Kár, heczel, Bördög, Hadzics, váth Józ, Kubinyi, Lukinics, Kár. Mu, Nyéki, Zsig. Pa, Riskó, Szalai, badhegy, Varga B, Zákó Pé, Zsemben, E, nácskoza, román a, hazánk, oláh né, házat b, Tehát a, A, nyomatj, E, gyarra l, chich in, ez is m, előbb s, kább, n, nyomva, mostani, fog nyor, N, K, készítés, ny néph, hanem e, mondan, ket. Ne, elamati, je mag, E, nevében, vén, m, nyomat, Dénes u, H, mével, tiora né, proclám, nyelven, szellem, a status, reket, E, proclám, nyomat, ja nyíl, kormán, akaratú, hatnék, nép kö, H, ják tud, az küld, is, me, ni, mi, ben m, hogy a, kiütött, vaslatb, kerülte, Keller, ezen b, go mu, nak, e, graddá, kel me, hál vis, midőn, unio r, nek ki, Erdély, így pe, ségre, iránt b, azon a, tekinté, eljárás, tétoln, sanak, közül, bizotto, ságát, ván, vagy, erdély, azon e, nácsko, orra,

Kalauz, Kandó Kál, Just, Karika, Kazinczy, Keller, Komlósi, Korics, Kovács Lajos, Kovács Miklós, Kovácsics, Kubicza, Kund, Kemény Dén, Kemény Dom, Kapi, Lászlai, Luzsenszky Ján, Májercsák, Marsovszky, Martini, Máttyás, Molnár Józsa, Mikó, Mihályi, Mikes, Mászilági, Molnár Den, Nagy József, Nagy Károly, Neszler, Nozdrovicky, Okolicsányi, Olcsvári, Osztrovsky, Pap Mór, Pap János, Piller, Prónai Gáb. Pócsa, Raczkovics, Rónai, Róth Sán., Sebestyén Ign. Selevér, Simon Pál, Simony Rud, Simonyi Lajos, Sinkai, Soltész, Somosi, Szalbek, Szaplóczai, Szentimrey, Szirmai Józsa, Szivák, Szumrák, Szentiványi György, Tar Ján, Tar K. Tolnai, Török Bálint, Topler, Torma József, Torma Ist. Topler Ant. Újfalusi, Ulman, Urbán Gyula, Vagyon Antal, Várkonyi, Verme, Veszter Pál, Vitulai, Zahorai, Zichy Ant. Zsenyei Pál, Zeick Józsa. Gózon, Ivánka, Radnics.

Nemre szavaztak:

Angyal. Antal Mihály. Bartos, Bencze, Bezerédi Ist. Boczkó Dán. Boczkó Kár. Bodon Ábr. Buda Sándor. Budai Endre. Bója. Borbély. Boheczel. Balaméri. Csiki. Csolokos. Dániel. Dobozi. Eckstein. Ercesey. Eördög. Farkas Pál. Fehér Laj. Fekete Lajos. Frideczky. Glózer. Hadics. Haezel. Hetyei Ist. Hevesi. Horváth Bold. Horváth Fere. Horváth Józsa. Horváth Péter. Halász. Herman. Jakubik Józsa Kár. Koller Kubinyi Fer. Kricsfalusi. Kubinyi Flór. Kubinyi Úd. Kálóczy. Lukács. Lukinics. Ifj. Madarász Józsa. Id. Madarász Józsa. Mártonfi. Miskolczi Kár. Murgu. Múlek. Nagy Ig. Szath. Nagy Sam. Németh Al. Nyári. Nyéki. Nagy Kár Okolicsányi. Olgyai. Onucz. Palóczi. Pap Pál. Pap Zsig. Patai. Popovics. Papfalvi. Pap Mát. Paszku. Recski. Repeczki. Riskó. Román. Rengei. Raiz. Sárközy. Somogyi. Sréter. Szabadfi. Szalai. Szalmágy. Szerb. Szintai. Szirmai Úd. Szőke. Szüllő. Szabadhegyi. Tornyai. Toperczer. Tanai. Talián. Török Józsa. Vadnai. Varga Ben. Varga Sánd. Vörösmárti. Záborszky Alajos. Zákó István. Zákó Pét. Zsitvai Bold. Desko. Demény. Gózmán. Madarász L. Szale. Zsemberi. Tancsics.

Elnök: 130 elfogadja 110 ellen. A sommára nézve a tanácskozás holnapra halasztatik. Jelenteni akarom a házaknak, hogy a román ajku képviselők közül, kik különösen meleg részvétellel viseltetnek hazánk ügyei iránt, Buda Sándor egy proclamatit készített az oláh néphez, mely több példányokban lenne kinyomandó. Kérem a házat bele egyez-e, hogy ez a ház költségén kinyomassék? (bele). Tehát a ház költségén ki, fog nyomtatni néhány ezer példányban.

Madarász László: Én nem szölok ellene, de ha a ház nyomtatja ki szükséges tudni, mi van azon proclamatiban.

Elnök: Oláhu lévén szerkesztve, szükségesnek tartottam magyarral lefordíttatni. Azt elolvastam, s mondhatom, hogy jó, de Jeláchi in specie nem volt benne megemlítve. Nézetem az volt, hogy ez is megemlítessék, tehát az is hozzá toldatott. Azonban mivel minél előbb szét akarják küldeni, méltóztatnának bele egyezni, annyival inkább, mert nem a háznak, hanem Buda Sándornak nevében lesz kinyomva, kinek azon népre hatása van. Azt gondolom a háznak mostani körülményeiben nem kell kimélni a költséget. Holnapra ki fog nyomtatni, s magyarral fordításban a ház előtt felolvastatni.

Nagy Samu: Én tót nyelven is kivánám.

Kazinczi: A választmány ki van küldve a proclamatioi elkészítésére, s megvalloim legjobban szerettem volna, hogy minden fajú néphez ugyanazon proclamatit küldtetek volna nem az egyesek, hanem az egész testület nevében, mert ha minden polgárnak egyet mondana a ház, sokkal könnyebben ki lehetne kerülni a félreértéseket. Nem akarok a mostani tárgyalás ellen szavazni, hanem a tót proclamatiohoz azt mondom: jobb lesz ha a ház, végzéséhez tartja magát.

Elnök: Előre bocsádtam, hogy ezen proclamatio nem a ház nevében megy, hanem ezen követ ur több követ társaival értekezvén, mivel a népre közhathással, bír proclamatiot irt, akarja a ház kinyomtatni? (kinyomtatjuk) Az Erdélybe küldendő biztosokra Kemény Dénes urnak van előadása.

Kemény Dénes: Nem élnék vissza a tisztelt ház figyelmével, ha nem volnának sürgősek a körülmények. Ezen proclamatiora nézve bátor vagyok kijelenteni, hogy a kormány maga akar egy proclamatiot szétküldeni, s holnap már nyomni is fogják minden nyelven. Proclamatiot akarunk szabad nyomtatni, s a mennyire jó szellemben van, annak csak örvendhetünk. De meg kell jegyezni, ha a status annyiféle proclamatiot nyomtat, utóljára megzédíti az embereket. Én azon vélekedésem vagyok, megköszönhetjük, ha valaki proclamatiot készít, de nyomassa maga költségén, az ország kifogja nyomtatni a maga proclamatioját. Azt hiszem mi a közakarót akarja nyilvánítani, annak bizonyos bírálaton kell keresztülni. Ha a kormány akarja circulatálni, olyannak kell lenni, mely a nemzet akaratával egyezőt nyilatkoztasson. Azt gondolom abban meggyugyhatnak a tisztelt ház, hogy azon körlevél minden nyelvre fordítva a nép közt szétosztassék.

Elnök: Ha a kormány fog is küldeni proclamatiot nem fogják tudni ki küldte, de ha Buda Sándor neve alatt küldetik tudják, hogy az küldi, kit ő képviselől választottak, s ha csak 3 katonát szerez is, megérdemli a költséget.

Kemény Dénes: Tisztelt ház! Én bátor vagyok úgy beszélni, mint miniszterelnök megbízottja, ámbar álladalmi titkár minőségben most a belügyek folytatásául megbízva vagyok. Értéssemre esett, hogy a tisztelt ház előtt az erdélyi dolgokról, s jelenen a most ott kiütközött lázadásról említés történt, s biztosok kiküldése hozott javaslatba. Bátor vagyok nyilvánítani hogy ez a kormány figyelmét nem kerülte ki, s oda biztosok rendeltek, Zeyk Károly, Bethlen János, Keller János, Teleki Domokos; s B. Vay Miklóshoz rendelt ment hogy ezen biztosokkal egyet érve arra használja fel azoknak erőlyes és buzgó munkálását, hogy a reakción minden működési akadályoztatásnak, s különösen azoknak működési kik az unio dolgát most retrogradá akarják látni. Ezeknek feladata fog lenni az elcsábított emberek megértetni, hogy Erdélyben ha állott valaha azon igazság, mikor bel vizsgál nem volt, hogy Erdélynek külön semmi jövője nincs, most midőn belvizsgályok vannak még inkább áll. Úgy értem hogy nem az unio miatt, hanem csak az unio után történtek olyan dolgok, melyeknek kikerülését akarom, s a különbség csak az hogy ezen dolgok Erdélyre nézve nem hozhattak volna semmi eredményt mint sérelmet, így pedig Magyarországgal együtt hordozván a veszedelmet függetlenségre vezethet, melyet egy nemzet sem vettingyen. Mi a Vay Miklós iránt fenforgó kérdést illeti: erre nézve bátor vagyok kijelenteni, hogy azon adatok, melyek eddig a kormány elejbe jutottak, kielégítőek azon tekintetben a mennyiben az ő készségét és ügyességét minden eddigi eljárásaiban bizonyítják. Egyébiránt a kormány részéről minden nap tételenk erőlyes rendszabályok, hogy az ottani dolgok rendbehozásának. Továbbá bátor vagyok még jelenteni, hogy a román atyafiak közül ki volt rendelve néhány biztos a kormányhoz, kik az erdélyi bizottmány által kihallgatván előadhassák nemzetüknek kívánóságát. Ezek régen itt vannak, és senki által meg nem hallgatattván, most egy kérésé adtak be. Erre nézve egy javaslatot bátor vagyok tenni, méltóztatnának azon törvényjavaslattal mely az erdélyi törvények közt 15-dik, tárgyalását elhalasztani, míg azon erdélyi bizottmány kérelmét azon törvényvel összefüggőleg tanácskozás alá vehetnék. E szerint az erdélyi bizottmány utasítatnék arra, hogy üljön egybe, s őket is hívja meg. (Jól van!)

Az ülés 3 órakor eloszlott.

Belföld.

Jászku kerület, sept. 15. Holnapután indul 500 főből álló önkintes csapatunk Kökenyesi örnagy vezérlete alatt a szolnoki táborba. Váson- és posztóruhák a felkelő seregi pénztárból láttatott el, s a Verbász alól visszatért nemzetseregünk szuronyos puskáival fegyverzetetett föl. — A 19, 20, 21 és 22 éves férfiak összeírása befejeztetett. 19 éves: 1548; 20 éves: 1639; 21 éves: 1568; 22 éves: 1542; összesen: 6297. A testalkotási vizsgálatra föltöbb vonakodtak megjelenni, mi végett az, csak hiányosan teljesíthetett. Házi ügyeink s bírói eljárásunk sok reformot igényelvén, központi választmányunk e tárgyban f. h. 25-kén kezd meg üléseit s munkálatait. — Az eredményt megírandom.

Aradból sept. 9. Aradvárosban f. évi augusztus 28-án Hajka Döme helyettes polgármester előnölete alatt kezdett, s tegnap befejezett közgyűlésen következő fontos tekintetű tárgyak tárgyalattak.

A nemzetiségi haditanács f. évi 204. sz. a. kelt rendeletében a kebelbeli tüzérosztály szaporítását megengedte azzal: hogy az osztály, útegekre felosztva, magát a tüzerek íránti szabályokhoz alkalmazza. — E' rendelet a tüzerek lelkes kapitányának Pfligi Jánosnak teljesítés végett kiadott.

Az országos haditanács rendeletére, melyben tudatja, hogy a hadügyministerium a városnak egy ágyúteget adni kész, ha a város azt szerkeszték és lovakkal ellátandja, azon határozat keletkezett, miszerint a város ez alkalommal sem betanult szerkeszték, sem alkalmas lovakat nem állíthatván, meennyiben a ministerium az ajánlott ágyúteget minden szükségesekkel felszerelve és ellátva fogná a városnak átengedni: a bizodalom kérdelméssül azon úteget mindenkorra legjobb állapotban fentartani hazafiai kötelességének ismerendi.

Vukovics Sebők kir. biztos a nagybecsereki táborba ismét két század nemzetört rendelvén szállíttatni: e' rendeletének elég nem tételt, részint azért, mert a ministerium ilyen mozgó, s minduntalan felváltandó nemzetörök helyett a háboru végeig a csata helyén maradó önkintesek gyűjtését rendelte: részint pedig azért, mivel a kebelbeli várszolgálat miatt a kiindulásra kész nemzetörök nem ajánlkozta.

A ministerelnöknek a toborzás végéig léménő önkintes nemzetörök gyűjtését rendelő rendelete következtében helyben egy e' végre megbízott küldöttség felügyelése alatt toborzás állíttatott; melyben honbeli becsületes jellemű mesterlegények is felvétetnek: a beállandóknak az álladalom által adandó nemzetöri fizetésükön felül a város naponkénti 24. e. krt biztosít. Száma 120-ra van határozva.

Több helybeli lelkes honleányok a kebelbeli nemzetöri órsereg számára egy díszes zászlót készítettek; melynek ünnepélyes felszentelésére teendő előintézkedés végett jelentéstétel mellett, lelkes és köztiszteletben álló örnagyunk Gál László bízott meg.

A város által a haza oltárára felajánlott 20,000. pftból eddig 5000. pft befolyván, ez a pénzügyminister rendeletéhez képest a kebelbeli sóbáznál beszállíttatni rendeltetett.

Török Gábor polgármesterünk tábori kormánybiztos felhívására a tábori kórház felállításához szükséges felszerelésül 100 ágyrak város költségén megszerzése elrendeltetett: 50 ágyrak pedig több helybeli lelkes honleányaink mindenkkel kiállítani ajánlkozta, mi is a kormánybiztosnak megírta.

Az újonczállításra, helyben Hajka Döme polgármesteri helyettes elnökünk levén kormánybiztosul kinevezve: a közlött rendelet és szabályok értelmében az illetők összeírására 8 küldöttség nevezetvén, eljárás alapul az 1826-iktól 1829-ig bezárólag terjedő anyakönyvek kiírattak. A küldöttségek felelősség terhe alatt az összeírásokat 7 nap alatt bejerteszteni köteleztettek.

Aczel János és Pichler József sikulai és pankotai birtokosok a honvédelmében táborba szállt nemzetöröknek számára 200 p. frot nemeselelileg ajándékozván, nekik ezen hazafiai áldozatukért köszönet szavaztatott.

A juh-, hárány-, és borjuhának díj melletti szabad vágása megengedtetett.

Nemzetöri fegyverminta végett újból feliratik a ministeriumnak, mert a helyben minden utasítás nélkül készülték czélszerűeknek nem találtattak. Szükséges a minta a végett is, hogy tudjuk minő fegyver kell tulajdonképen? mert némelyek vágó szuronyral, gyutacsra — zünder —, vagy esapanyra — capsel — készítettek: pedig egyformaság nélkül az egész órsereg csak qu o dlib et. — Ez alkalommal részünkről azt is szükségesnek látjuk megpendíteni, miszerint jó és szükséges volna nemzetöri ruhát is mintául leküldeni: mert némelyek finom, némelyek közörszerű vagy durva posztót vesznek. — Ez is qu o dlib et: mivel az egyformaság hiányzik.

Vukovics királyi biztos rendeli, hogy a helybeli molnárok az álladalom részére a táborba liszt-szállítást magára vállalt Schulhof M. nek gabonája megőrölésére köteleztessenek. Hála elnökünk erőlyességének! különben ezen igen fontos tárgy, midőn a haza veszedelmében van, többeknek indoleatiján hajtóörést szenvedett volna. Azon többek ugyan is azt vitatták, hogy magának a szállíttónak is talán érdekében fekszik gabonokra találni: aztán véleményük szerint, hogy lehetne a helybeli molnárokat kötelezni? — Az intézkedés az őries elősegítésére úgy mint rendelve volt, megtevétt.

Még egy nevezetes tárgy; a képviselők a gyűlésekben részvételére és pontos megjelenesre az „Arad” című közlönyben felszólíttatni rendeltetnek. — Mi e' felszólítást feleslegesen találjuk. Alkosszon a közgyűlés tanácskozási szabályokat: mert addig, míg P. .... a tanácsnok de lana caprina majd minden tárghyhoz 3. 4-szer is szól, pedig unalalmig hosszasan; még némely képviselők sort nem tartanak; míg némelyek hasztalanul laterisálnak; míg a közönség éljénzésével a tanácskozást megsavjara; míg a tanácsnok az ügyesekkel együtt az ülést majd mind odabagyják: addig a csendességben, és szabályokhoz alkalmazkodva tanácskoznai vágyó képviselőknek bizony kevés kedvök lesz az időt a közgyűlés méltóságával meg nem férhető zavarni eltölteni.

F. hó 7-én egy zászlóalj székelly gyalogosok városunkon keresztül menve és általunk két század nemzeti órsereg kíséretében legnagyobb pompával elfogadtatva, Ujradra szállíttattak: honnan ma korán reggel ezekereken a táborba vitettek.

B. Szolnok megyéből. Deés sept. 5. Az egyesült hongyűlésen közbebról hozott katonaiállási törvényczikk sürgőnyileg meggyékhez is megérkezett 8370. sz. ministeri rendelettel kapcsolatban, melyben előjegye az katonáskodásra alkalmas egyének összeírása rendeltetett. A megyei állandó választmány kétézer 24 óra alatt sietve egybehivatott. Köztestületü főispánunk előadta megnyitó beszédében, hogy a haza veszélyben van, s ennek megmentésére nemcsak tanácskoznunk, de tennünk is kell! historiai tapintattal fejtegette jelen helyzetünket s a czélt, melyet a ministerium jelen rendelete által elérni kíván, kijelentvén, hogy ezen eljárásnak semmi más czélja nincs, mint az összeírás, melyből a ministerium megismerkedik azon erővel, melyre megyénkben bizon számíthat. Felhívá a választmányt a hadsereg kiállításá előkészületeiről, a katonáskodásra alkalmas egyének összeírásá körül intézkedni, a megbízandó egyéneket lelkiismeretes, pontos és gyors munkálodásra szólíttatni fel. Főispánunk által előadott végrehajtási tervben mindnyájan megnyugodtunk, mely ebből áll: járásunkat három-három tagból álló bizottmány, becszámítva a szol-

gábirót és adóiró biztos, fogja a munkálodást folytatni, s így 20' költőség lesz kivezeendő. Hét nap elteltével a bevégzett munkálatok két nap alatt letisztáztatván, a megyei főispánhoz lesznek beadandók. A siető gyors, és pontos működés nézetéből s a felmerülhető nevezetesebb kérdések kibonyolításá, s a metáln főleg a kiváltságos osztály részéről támadható ellenszegülések kikerültesére vagy megszüntetése tekintetéből járásunkat egy felügyelő s a 10 járába 3 fő felügyelő nevezetett ki, kiknek kötelességük a kirendelt járásokban az összeírónál minél többször megfordulni, és az előfordulható, a munkálodást ne talán akadályozó nevezetesebb eseteket, a megyei főispánnak, rögtön feljelenteni. Az utasítás részletei a törvényjavaslattal nyoman készülvék, kiemeltvén annak, 2. 11., 13., 14., 15., 17. és 24. §-ai. Mivel megyénkben orvosi egyén a sobeszeket is ide számítva csak 10 van, két bizottmányt fog egy orvos működni. Főispánunk által kijelölt összeíró biztosokban is közegyetértéssel megállapodtunk, kivéven egy pár táblabírót, kik mint vén szolgák felügyelőknak és nem összeírónak kívának magukat kinevezetni. Volt ki úgy nyilatkozott, hogy minsem utálnál ifjabb egyén felügyelése alatt legyen összeíróbiztos, inkább felmond a megbízással. Táblabíró hazafiaság! Elmúlt azon idő, midőn azon évek számától mérték az érdemet, a tekintélyek kora lejárt. Nem a táblabíró rendszer sodrából kivergődni nem tudó őz felek szüntelen fontoló okoskodására, de fiatal keblü tüzelkü erőlyes emberekre, tevékenység főriára van jelenleg szükségünk, kik mig a táblabírók okoskodnak, ők tegyenek. Azért nincs miért nehezük esek a vénebb tisztviselőkneknek, ha vannak ifjabbak, kirköl nagyobb erőlyt s tevékenységet várunk és igénylünk.

A Kossuth-huszárok százada naponta szaporodik lelkes honfakkal, a felszázát már meghaladja; a deészi század kapitányává Makrai László, nemzetörökünk főszázadosa nevezetett ki.

A városi és megyei nemzetörög még mindig rendezetlen állapotban van, s majd-majd a megosztás pontján. A mult vasárnap fázradhatatlan főispánunk lelkes szavakkal intá a helybeli órséget az öszvetárlásra, mondván, hogy a városi előljároság a rendezés körül a szükséges lépéseket rövid idő mulva megeendi. Hej! de el jött ideje ezeket a királyhágon inneni magistratusokat is megrostálni, mert ezek eljárását még mindig a régi rendszerhez szokásból folyó lassúság jellemzi! Vontatva s kénytelen tesznek valamit, s későn simulnak a jó szelleméhez.

Szomszéd Nema helységében, ma dél előtt 11 órakor tűz támadván 20 ház lett a lángok martalékává; vigyázatlanság következtében. A lakosok nagy része mezei munkán lévén, nem volt ember az oltásra s a tűz harapozását a szél is észézte. A deési vízipuskák csak eszve felé vonszolták ki, de víz hiánya miatt nem sok hasznát vették. Közseretett főispánunk, mihelyt hozzá elhatott a szomorú hír, megjelent a szerenczeiülés színhelyén, s megjelenése s erőlyes intézkedése által befolyt a szükséges segély eszközésére s a tűz harapodása akadályozására. Isten sok meggyéknek adjon oly főispánt mint Veér Farkas. s a belügyek a legjobb kerékívágásban lesznek hazánkban.

Temesvár, sept. 9-én. Mult havi közgyűlésünkben mindenek előtt házsabályok alapíttattak meg, melyekkel teljesen megelégedhetünk, egy ponton kívül, mely szerint t. i. a közgyűlésekbeni felszólalhatóság egyedül a tanács s képviselőség tagjaira szoríttatott, minden más egyéntől pedig ezen jog megtagdátott; ennekutána belügyminister urak a helybeli városi kórház érdemében kibocsátott rendeltetere nézve, melyben megilletődésünkre oda utaltatunk: hogy minden nagyobbszerű költséggel járó építkezések iránti terveket s költségvetéseket, mielőtt foganatba vétetnének, felsőbb jóváhagyás alá terjeszszük, határoztuk: hogy miután az 1848-ki 23. t. cz. által öndőlő a független hatóságunk nyilatkoztatunk, de ezen törvényes elv maga belügyminister ur által is több más alkalommal kiadott rendelteteiben elismertetett, mi nevezett minister urat gazdasági s pénzügyi viszonyainkban függetlenségünk fenntartására kérjük; továbbá nemzetörög órnagyunk számára szálalábr fejében évenkénti 400 pft utalványoztunk, poroszloinknak az eddigelő viselt esűf fesskefark helyett közakarattal atillákat rendeltünk, magát betegnek bejelentett nemzetörög órnagyunk Bajzát Albertnek felüldítte, Stokinger Mór tanácsnokunkat nemzetörög parancsnoknak helyettesítettük, egyuttal a ministeriumot megkértük: hogy nemzetörög parancsnoksági segédül a Közlöny szerint kinevezett Balogh Gáspár helyett, ki Don Miguel ezrednél fihaznag volt, s épen itt helyben hivatalos iratok hamisítása végett tisztségeitől megfosztatot, ezen hírek valósága esetében más segéd nevezessék; továbbá a hon szükségének fedezésére szabad ajánlatoknak belvárosunkban gyűjtésére küldött választmány elnöke Stokinger Mór tanácsnok jelenté: hogy e' czélra a belvárosban pengőben 3040 ft 30 krt. kész pénzben, s több arany egy ezüst szerek s 250 kazak folytak be, mi bel. s pénzügyminister uraknak feljelenteni határozottat. Itt mindazáltal kiemelni kötelességemnek tartom azt: hogy a főnebbi öszlethez a kebelbeli belvárosi g. n. e. község 1000 pftal járult, mi szerbajku helybeli polgártársainknak becsüleikre válik; ezeken fölül a nemzetörög fegyverszolgálaton oktatók, ministerileg meghatározott dijakat, addig is mig ezekben kiállt fizetetésé iránt utasíttatunk, adó illetékbei betudás mellett adó pénztárunk által kifizettettek; valamint Temes megye felszólítására a város bírtokban levő Mehalla helységbeli majorsági földelők hoidankint 6 pkrnyi rendkívül adót is 1849-ki év rovására utalványoztunk; a hus ára fontonként 15 krban, lángliszt mázása 12, zsolmlesztés 9, kenyérliszté 7 ft 30 kr. Közönséges liszté pedig 5 váltó ftban állapíttatván meg.

Egyébiránt mult hó 27-én ernyedetlen s a hon halálat kiérdemlett kormánybiztos Vukovics által tudósíttatván: hogy torontáli Hajducicza helység a lázadó szerbek által megtámadtatott, s nagy részben lángba boríttatott, polgármesterünk Preyer még az napon délutáni 3 óra tanács ülést tartott, melyben nemzetörökünk Hajduciczának védelmére kiindulásra felhivatni, a kiindulóldók polgármesterünk indítványára a közgyűlés helybenhagyásának reményében egyenkint 1 pftnyi napdíjjal a városi házi pénztárból elláttatni határozattak; minek folytán nemzetörökünk 84-én azonnai Hajduciczán indultak, és onnét máig sem érkeztek vissza.

Mindzezekből hitelesen meggyőződhetik nemzetünk: mikép első közgyűlésünk tárgyalásáról adott tudósításunkban kijelentett azon nézetünk, hogy városunk lakossága s hatósága honunknak nem korcs gyermeke, — nem légalapra, hanem valóságra vala építve, s hogy e város hírneve az országban méltatlanul becséméletett.

A béke, s rend a jövő felü honfui aggodalmak kivételével háborítlan, s teljesen megnyugtató.

Mind e mellett nem fojthatjuk el aggodalmunkat azon elhagyottságról, melyben az itteni várat szömléljük, miután idegen nemzetü katonaságunk, mely betegség örve alatt majdnem az egész városi őrszolgálatot a nemzetörögre toltá, s katonai parancsnokaink honuk felvirágzásának határozott ellenei. S e' vár mint egész hámság kulcsa, strategicus tekintetnél fogva is minden esetben méltó figyelmet igényel, s igen valószínű, hogy hazafikatoságunk minél előbbi ide helyezésé nélkül megtámadtatás esetében védtelenül az ellenségnek átengedtetik.

Ausztria.

Wien. Z. írja, hogy f. hó 14-éről érkezett tudósítás szerint Milaunban a körülmények semmit sem változtak. Az ifjuság, mely Bécsussal és Magyarországgal ismét szövetségbe kezd, minden módon igyekszik a népet felláttatni. Ez azonban jelen körülmények közt né-

